

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavljje.srb : www.pravoslavljje.rs

Издаји 1. и 15. у месецу

1-15. август 2014. године

2,5 КМ

Цена 90 динара

Број 1137-1138

ISSN 0555-0114

Његово
Преосвештенство
Епископ
средњоевропски
Г. Сергије

Званични приједи

Његова Светост Патријарх Српски примио је 11. јула 2014. у Патријаршији српској у Београду Архиепископа краснојарског и ачинског Г. Пантелејмона који се са пратњом налазио у посети СПЦ по благослову Патријарха московског и све Русије Кирила, а на позив Митрополита Амфилохија.

Истог дана, Патријарх Српски је примио г. Дениса Кифа, амбасадора В. Британије у Србији.

Патријарх Иринеј је 11. јула примио у капели Св. Симеона Мироточивог српску фолклорну групу из Кливленда (САД).

Његова Светост је примио 11. јула делегацију Центра националне славе Русије и Фонда Андреја Првозваног, коју су предводили Михаил Јурјевич Бајдаков и Заљина Медојева.

Патријарх Иринеј је 11. јула у Патријаршији српској уручио Орден Св. цара Константина г. Игору Николајевичу Сљуњајеву, министру регионалног развоја у Влади РФ. Свечаности су присуствовали Епископ рашко-призренски Теодосије, протојереји-ставрофори Саво Б. Јовић, Стојадин Павловић, проф. др Дарко Танасковић и други.

Првојерарх Српски примио је 14. јула децу из Русије и Молдавске Републике која су са о. Сергијем Шастином допутовала у Србију како би се придружила полазницима Школе пријатељства на Тари.

Патријарх Иринеј је примио 16. јула групу православних верника из аргентинске провинције Ђако, града Мађагаја, коју је предводио о. Бранко Станишић.

Патријарх српски Иринеј примио је 22. јула проф. др Виктора Цвиркуна, генералног секретара Организације за црноморску економску сарадњу.

Истог дана Патријарх је примио и делегацију Извиђача Србије, коју је предводио председник г. Бранко Давидовић.

На Топчидеру

Св. Арх. Литургијом којом је 12. јула началствовао Патријарх Српски свечано је прослављена крсна слава Петропавловске цркве на Топчидеру у Београду.

У Карловцу

Патријарх Српски је 16. јула ове године посетио Епархију горњокарловачку. По доласку Патријарха одслужена је доксологија у Саборном храму у Карловцу. Патријарх је потом посетио манастир Пресвете Богородице Тројеручице у Доњем Будачком. На празник Св. Саве Горњокарловачког, Патријарх је осветио обновљен Храм Св. Николаја Мирликијског, уз саслужење Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија и Њ. П. епископа: горњокарловачког Герасима, сремског Василија, далматинског Фотија, бихаћко-петровачког Атанасија, новоизабраног Епископа средњоевропског Архимандрита Сергија, свештенства епархија београдско-карловачке, загребачко-љубљанске, дабробосанске, далматинске, сремске, шумадијске, браничевске и бихаћко-петровачке.

Уследила је Св. Арх. Литургија којој су присуствовали многобројни државни званичници, представници других Цркава и вјерских заједница и бројни народ. У пригодној бесједи Патријарх је нагласио значај освећења Саборног храма у Карловцу за народ Епархије горњокарловачке.

Извор: Епархија горњокарловачка

ПРАВОСЛАВЉЕ 1137–1138

2

Активности Патријарха

4

Наречење и хиротонија Епископа
средњоевропског Г. Сергија
Радован Пиљковић

7

Да живимо једни са другима
Прошјореј-сџаврофор Марко Пајић

8

Устоличење Епископа
аустријско-швајцарског
Г. Андреја
Прошјођакон Зоран Андрић

12

Две и по деценије слободног
деловања Цркве у Русији
Приредила др Ксенија Кончаревић

16

Богословски опус
Владике Игнатија (Мидића)
Презвиџер Иван Весић

20

Све је саздано кроз Њега,
за Њега и у Њему
Прошјореј Александар Михаиловић

23

Православље у Америци
мр Биљана Цинцар Костић

24

Христос – Божија Премудрост
Бојан Бошковић

26

Српска борба
у Првом светском. рату
и ирски револуционарни покрет
др Александар Раковић

28

Сарајевски фрагменти
Живорад Јанковић

30

Како нас је видео А. Рајс (14)
Аустроугарска зверства
Анђоније Ђурић

32

Ветил (други део)
Јован Благојевић

34

Парохија Светог Луке у Виченци
Јелена Глишић и Снежана Пејровић

36

Копти и византијски мотиви
Милена Стефановић Саји

38

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

48

Огласи

На насловној страни:

Његово Преосвештенство

Еп. средњоевропски Г. Сергије

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др АмфилохијеГлавни и одговорни уредник
Презвигер др Александар ЂаковацОперативни уредник
Срећко ПетровићСекретар редакције
Снежана КрупниковићФотограф
Ђакон Драган С. ТанасијевићЛектор и коректор
Ђорђе ОстојићЧланови редакције
Презвигер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица ЛазићИздаје сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоструко. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун левизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customerТелефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavlje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплатаРукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставање аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.Дизајн: Соба.rs
Гrafичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

У Саборној цркви у Београду

Фотографије: Ђакон Драган С. Танасијевић

Наречење и хиротонија Епископа средњоевропског Г. Сергија

Најновији догађаји у животу Српске Православне Цркве који су назначени овогодишњим мајским заседањем Светог Архијерејског Сабора доприносе бујању њеног благодатног живота и пројављивању светајинске лепоте. Божији благослов који верни народ осећа разлива се кроз благодатну пуноћу, и то преко епископских устоличења и хиротонија. У низу тих значајних дешавања одређено и посебно место заузима наречење и хиротонија новоизабраног Епископа средњоевропског високопреподобног Архимандрита Сергија Карановића. Саборна црква у првостолном граду Београду је колевка многих епископских посвећења, богослужбено место велике симболике и значења за слободарско Српство XIX века, како оно тада већ ослобођено, тако и оно жељно слободе. Са њеног места су, након турске владавине, први пут забрујала

црквена звона. Исто тако, у њој су бивали хиротонисани епископи и митрополити, бивале крунисане српске краљевске главе. Ова богомоља памти стару Ми-

трополију која је била на месту данашње Патријаршије и зграде Архиепископије београдско-карловачке. Свака епископска хиротонија која је уприличена у Саборној цркви има посебан значај за Српство јер је уткана и сведочи о посебној духовној страни наше националне историје.

Наречење Епископа средњоевропског Сергија Карановића,

свечано побожни чин, којим је он још ближе прихваћен у Сабор Архијереја Српске Православне Цркве. Историја нам сведочи о посебној мистичности овога наречења и хиротоније. Везе Босанске Крајине и Београда пројављене су у пореклу и историји свештених предака Епископа средњоевропског Сергија. Тако је, поменимо, његов предак свештеник Павле Карановић био старешина Топчидерске цркве Св. апостола Петра и Павла у доба кнеза Милоша, а заправо пребегар у Кнежевину Србију из Бобољусака у Босанској Крајини. Духовни дамари из прошлости досежу и до војводе Ђоке Карановића, прослављеног попа Карана (време Босанско-херцеговачког устанка 1876–1878), па до страдалника из Првог светског рата Светозара Карановића (†1918) и етнографа и писца из школе Јована Цвијића чувеног Милана Карановића.

Животопис Епископа средњоевропског Г. Сергија (Карановића)

Новоизабрани Епископ средњоевропски Сергије (Карановић) рођен је 4. јула 1975. године од родитеља оца Петра и мајке Мике, рођене Бенић, у Бачкој Паланци, добивши на крштењу име Зоран. Према породичном поријеклу и родитељском завичају потиче из мјеста Бобољусци које се налази у непосредној близини Мартин Брода. Основну школу завршио је у родном мјесту, одакле 1990. године, по благослову Његовог Преосвештенства Епископа бачког Г. Иринеја, одлази у Богословију Света Три Јерарха у манастиру Крка. Школовање у овом богословском училишту завршава са успјехом у времену највећег распламсавања рата у Републици Хрватској 1995. године, а уочи самог егзодуса и страдања крајишких Срба. Исте године добија благослов и канонски отпуст од Епископа бачког Г. Иринеја и пријем у Епархију бихаћко-петровачку, која је такође трпјела ратна страдања у јесен 1995. године и уподобила се библијској слици „мерзости запушченија“. Било је неке симболике да у години највеће опустјелости, материјалног разарања и људске муке, будући отац Сергије од стране црквених власти буде одређен да служи Богу Живом и Истинитом управо у Босанској Крајини, у постојбини свога племена и свога презимена.

Услијед ратних дешавања, Зоран Карановић замонашен је 12. августа 1995. године у манастиру Гомионица, добивши на монашењу име Сергије. Нови монах, положивши завјет послушности, безбрачности и сиромаштва, долази на чудесан начин до мјеста својих предака, поставши причислен братији историјског манастира Рмањ, који се налази у Мартин Броду. Недуго прије завршетка рата у Босни и Херцеговини, заједно са братијом манастира Рмањ, бива прогнан у Србију, гдје га прима блажене успомене тадашњи Епископ банатски Хризостом (Столић) и распоређује на службу у манастир Војловица код Панчева. У поменутом манастиру рукоположен је у чин ђакона, 31. октобра 1995. године, а исте године уписује, као редовни студент, Богословски факултет у Београду.

По благослову Његовог Преосвештенства Епископа бихаћко-петровачког Г. Хризостома (Јевића), прекида редовне студије и 1996. године одлази у Њемачку, да као ђакон буде на испомоћи тамошњем Епископу средњоевропском Г. Константину, у манастиру Пресвете Богородице у Химелштајну. Школске 1997/1998. године одлази на усавањивање њемачког језика у Регензбург. По завршетку овог послушања, вратио се у свој матични манастир Рмањ у Мартин Брод. Повратак манастирског братства пратио је и српски народ. У манастиру Рмањ добија послушање и обавља дужност економа. Рукоположен је у чин презвитера 5. априла 1998. године у Шипову од стране Његовог Преосвештенства Епископа бихаћко-петровачког Г. Хризостома. Исте

године бива постављен за администратора парохија у Дрвару, Прекаји и Великом Цвијетнићу.

Од 1998. до 2002. године, предавао је вјеронауку у Дрвару, Мартин Броду и Прекаји, а 2000. године бива постављен за архијерејског замјеника у дијелу Епархије бихаћко-петровачке на територији Федерације Босне и Херцеговине, што је у послужератним годинама био изазов прожет неповјерењем и искушењима порушених међуљудских и међувјерских односа. Такође је обављао дужност архијерејског намјесника у намјесништвима граховско-дрварском, петровачко-бихаћком и лијевљанско-гламочком, гдје је био обавезан да унапређује духовни живот, организује богослужења, црквене саборе, и на тај начин охрабрује народ на повратак и успостављање редовног стања. Године 2001. положио је стручни испит за вјероучитеља на Православном богословском факултету у Београду. Због показане ревности у обнови духовног живота на парохији дрварској, бива одликован чином синђела на празник Вазнесења Господњег, 13. јуна 2002. године у Дрвару.

На Благовијести, 7. априла 2004. године у манастиру Рмањ, произведен је у чин протосинђела.

По благослову Епископа бихаћко-петровачког Г. Хризостома, 2005. године одлази у Грчку, гдје на Аристотеловом универзитету у Солуну уписује студије православне теологије, које 2010. године, као редован студент окончава са врло добрим успјехом.

Услијед труда у обнови манастира Рмањ, прије свега изградње новог манастирског конака, одликован је правом ношења напрсног крста 2. октобра 2005. године.

Дана 5. октобра 2008. године, због показане свештеничке ревности и пастирске бриге, одликован је чином игумана у манастиру Рмањ.

У чин архимандрита произведен је благословом Његовог Преосвештенства Епископа бихаћко-петровачког Г. Атанасија (Раките), а руком Његовог Преосвештенства Епископа далматинског Г. Фотија (Сладојевића), на Благовијести 7. априла 2014. године у своме манастиру, светониколајевској обитељи у Рмњу, гдје га је затекао и избор за Епископа богомчуване Епархије средњоевропске, а на редовном прољетном засиједању Светог Архијерејског Сабора СПЦ у Београду, 23. маја 2014. године.

У београдској Саборној цркви се на лицу Епископа Сергија очитовао мир, јер су се осећале молитве његових претходника и предака. Пред Патријархом српским Иринејем и окупљеним архијерејима, он је на речи ђакона да га

је „Свети Архијерејски Сабор изабрао за Епископа богомчуване Епархије средњоевропске“, новоизабрани Епископ је одговорио: „Прихватам и немам никаквог приговора!“ На чину наречења начелствовао је Патријарх срп-

ски Господин Иринеј са Митрополитом сафитским Димитријем (Антиохијска Патријаршија), затим Епископом сремским Василијем, банатским Никанором, зворничко-тузланским Хризостомом, врањским Пахомијем, би-

хаћко-петровачким Атанасијем, ваљевским Милутином, рашко-призренским Теодосијем, брегалничким Марком и умировљеним епископима Василијем и Константином.

Наречени Епископ је наставио да началствује на бденију. Њему су на овој служби саслуживали Архимандрит Иларион, новоизабрани Епископ тимочки, Архимандрит Арсеније, новоизабрани Епископ топлички, Архимандрит Јероним, новоизабрани Епископ јегарски, и Архимандрит Серафим, игуман манастира Рмња, сабрат и дугогодишњи саподвижник Епископа Сергија, као и ђакони Архиепископије београдско-карловачке. Појањем су молитве узносили појци и студенти Православног богословског факултета Универзитета у Београду и Прво београдско певачко друштво.

Хиротонија нареченог Епископа средњоевропског Сергија је сабрала верни народ из свих српских земаља доведши га у првопрестолни Београд. Свету Литургију је служио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, уз саслужење Високопреосвећеног Митрополита загребачко-љубљанског Г. Порфирија, Митрополита сафитског Г. Димитрија и Преосвећене Господе архијереја: сремског Василија, бачког Иринеја, осјечкопољског Лукијана, зворничко-тузланског Хризостома, врањског Пахомија, бихаћко-петровачког Атанасија, горњокарловачког Герасима, далматинског Фотија, брегалничког Марка, крушевачког Давида, стобијског Давида, полошко-ку-

мановског Јоакима, умировљеног средњоевропског Константина, и Архимандрита Илариона (Голубовића), новоизабраног

Епископа тимочког, Архимандрита Арсенија (Главчића), новоизабраног Епископа топличког, Архимандрита Јеронима (Мочевевића), новоизабраног Епископа јегарског. Молитвеног учешћа на овој свечаности узели су и Епи-

скопи западноамерички Г. Максим и умировљени зворничко-тузлански Василије. Саслуживали су свештенослужитељи из више

епархија наше Свете помесне Цркве. На овој Литургији присуствовали су и представници јавног живота, међу њима др Милета Радојевић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, председник Владе Републике Српске г. Игор Радојчић, Драган Давидовић, директор Секретаријата за вјере Владе Републике Српске, аташе Амбасаде Немачке у Београду, папски нунције надбискуп Орландо Антонини, као и представници Римокатоличке цркве из Немачке.

У току Свете Литургије, а по отпојаној Трисветој песми, Високопреподобни Архимандрит Сергије је хиротонисан у епископски чин. Народ је усклицима „Аксиос“ и „Достојан“, посведочио врлине и подобност новог Епископа Цркве Божије. На крају Свете Литургије, новохиротонисаном Епископу Сергију се обратио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, пожелевши му успешно и многолетно управљање Епархијом за коју је назначен и хиротонисан. Епископ Сергије се, након тога, обратио архијерејима, свештенству и верном народу својом првом архијерејском беседом. Та беседа је слика његовог поимања богословља и живота, али и одраз широке културе која је неопходна на пастирском раду на њиви Господњој у Епархији наше дијаспоре у Немачкој.

Радован Пилиповић

Петнаест година архијерејског служења Епископа милешевског Г. Филарета

Да живимо једни са другима

У недељу Свих Светих, 1999. у Саборној цркви у Београду на Св. Арх. Литургији коју је служио тадашњи Патријарх српски Г. Павле, хиротонисан је новоизабрани Епископ милешевски Г. Филарет. Тада је Владика у својој надахнутој беседи између осталог рекао: „Овај епископски жезал примам из руку Ваше Светости, као знак служења Богу и свом роду, напаћеном и пострадалом. Добро ми је познато каква је све страдања и муке трпео и трпи народ у нашој земљи, шибан муњма и громовима, небеским и људским. Верујем у свој народ и верујем да ће све издржати, да ће опстати, ојачан духовно и национално, и да ће бити постојан на путу Христовом, на путу Светог Саве, на путу светих српских мученика од Косова до Јадовна и до данашњих дана. Трудићу се да му истински служим и да му будем од помоћи.“ Исте године, на великом црквено-народном сабору о празнику Ивањдану, у Вазнесенској цркви манастира Милешева, на литургијском сабрању руком Патријарха Павла, Епископ Филарет је уведен у трон Епископа милешевских.

На самом почетку свог архипастирског служења Владика је у Епархији организовао величанствен дочек чудотворне иконе Мајке Божије Тројеручице, којој се поклонило неколико десетина хиљада верника. Већ од првог дана Владика започиње свеобухватну обнову поверене му Епархије. Неуморно обилазећи Епархију, Владика Филарет је стицао до њених најудаљенијих делова и где би нашао камен порушених древних светиња постарао се да их обнови. А од седамнаест порушених манастира које је Владика затекао како из шибља и корова већ неколико векова вапију и моле да им неко зацели дубоке ране и да их обнови, да поново буду духовни светионици српском народу, уз Божију

На дан Св. Јована Претече, 7. јула 2014, Св. Литургијом коју су служили Еп. банатски Г. Никанор и Еп. милешевски Г. Филарет, у манастиру Милешева обележени су празник Рођења Крститеља Господњег и годишњица служења милешевског архијереја

помоћ обновљено је четрнаест. Славни манастир Милешева поново је засијао својим старим сјајем. Упоредо са обнављањем манастира, благословом нашег Владике изграђено је преко тридесет нових цркава. Не заборавимо и Радио Милешеву, на чијим таласима у скоро све православне домове у овом крају већ шест година допире радосна Христова вест о спасењу света и човека.

Обнова Епархије била је велики подвиг и велики крст који је Владика узео на себе, јер је она једна од најсиромашнијих у СПЦ. И данас, 15 година касније, и поред свих искушења предстојатељ Епархије милешевске стара се за Дом Божији на земљи, неуморно обилази своју паству, разговара са људима. Помаже и муслиманима показујући тиме да су нам ближњи сви они са којима заједнички делимо животни простор не гледајући како се ко зове и на који се начин Богу моли, указујући да треба да живимо једни са другима, а не једни поред других.

*Пројектор-сценограф Марко Пајић
сценограф Вакршенског храма у Прибоју*

На редовном заседању Св. Арх. Сабора 1992. донета је одлука којом је основана Епархија милешевска. Настала је од делова Рашке области, средњег Полимља и Потарја. За првог Епископа изабран је Вл. Георгије (Ђокић). Од 1994. на трону Епархије био је Еп. Василије (Веиновић), све до свог упокојења 1997. године. До избора Еп. Филарета (Мићовића) 1999. Епархијом је администрирао блаженопочивши Патријарх српски Павле (Стојчевић).

*На слици: Епископ милешевски Филарет уручио је о празнику Рођења Крститеља Господњег Орден Белог анђела Епископу банатском Никанору – за доброделатну службу на Њиви Господњој
Аутор фотографије: Дејан Дивац*

У Бечу

Фото: Милодраг Мечановић
(преузето са <http://www.eparhija-backa.rs>)

Устоличење Епископа аустријско-швајцарског Г. Андреја

Светосавска и светогорска духовност спојена са екуменском компетентношћу
у харизматичној личности Епископа аустријско-швајцарског Г. Андреја

У недељу шесту по Духовима, на празник Свете мученице Недеље, у царском граду Бечу уведен је у трон Епископа аустријско-швајцарског Његово Преосвештенство Епископ Г. Андреј (Ћилерцић). Свети Архијерејски Сабор СПЦ је на свом редовном заседању 24. маја 2014. изабрао викарног Епископа ремезијанског Андреја за Епископа Епархије аустријско-швајцарске. Иако у титулатури Епархије ни је видљиво, њен јурисдикцијски опсег и њена географска територија захватају још и целокупну Италију и Малту.

Божанствена Литургија и устоличење

У другом бечком округу у Храму Васкрсења Христовог народ Божији је са великом духовном радошћу дочекао Патријарха српског Ири-

неја, у пратњи више архијереја наше Цркве и сестринских Православних Цркава. Високе званице и гости из Римокатоличке цркве и других верских деноминација, представници световних власти у Аустрији, као и дипломатски кор више земаља одали су својим присуством почаст Епископу Андреју. Пун списак званица и гостију је огроман, те овом приликом у немогућности да објавимо сва звучна имена, издвајамо само неколико: Митрополит аустријски Арсеније, апостолски нунције Петер Штефан Цурбриген, министар спољних послова Србије Ивица Дачић, професор Атанасије Влецис, др Јован Марте из Фондације Про оријенте, директор Управе за односе са Црквама и верским заједницама Владе Србије г. Милета Радојевић, Антон Штифтер – високи службеник Канцеларије за културу Републике Аустрије, др

Рудолф Прокшин – универзитетски професор, Рихард Шнајдер из манастира у Тезеу, Манфред Вагнер – свештеник Лутеранске цркве, а у име оправдано одсутног кардинала Кристофа Шенборна устоличењу је присуствовао његов лични изасланик.

Божанственом Литургијом је начелоствовао Патријарх српски Иринеј, а саслужашчи су били: Митрополит аустријски и егзарх угарски Арсеније из Цариградске Патријаршије, Митрополит китруски и катарински Георгије из Јеладске Православне Цркве, Митрополити црногорско-приморски Амфилохије и загребачко-љубљански Порфирије, те господа архијереји: бачки Иринеј, врањски Пахомије, браничевски Игњатије, рашко-призренски Теодосије, брегалнички Марко, горњокарловачки Герасим, крушевачки Давид, стобијски Давид и аустријско-швајцарски

Животопис Епископа аустројско-швајцарског Г. Андреја (Ћилерџића)

Епископ Андреј (Ћилерџић) рођен је 21. 8. 1961. у Оснабрику (СР Немачка), као други син протојереја-ставрофора Добривоја Ћилерџића и мајке Маријане. Основну школу и гимназију завршио је у Диселдорфу (СР Немачка), а после матуре боравио је годину дана на Светој Гори (1980–1981).

На Богословски факултет Српске Православне Цркве у Београду уписао се септембра 1981, а дипломирао 25. марта 1986. године.

У манастиру Високим Дечанима, 7. јануара 1987, замонашио га је његов духовник, тада јеромонах, а сада Епископ бачки Иринеј. У чин јерођакон рукоположио га је 8. марта 1987, у Храму Светог Саве у Диселдорфу, тадашњи Епископ западноевропски Лаврентије.

Боравио је од 1987. до 1989. на последипломским студијама у Солуну (Грчка) и служио две године као јерођакон у Храму Свете Софије у истом граду. Од 1989. до 1993. службовао је као суплент у Богословији у Призрену, где је био и диригент хора богослова.

У чин јеромонаха рукоположио га је 21. 11. 1990, у Храму Светог Саве у Диселдорфу, тадашњи Епископ моравички и администратор Епархије бачке Г. Иринеј. Од 1992. године до избора за Епископа ремезијанског био је сабрат обитељи Светоархангелског манастира Ковиља у Епархији бачкој.

Од 1993. до 2005. службовао је као секретар Канцеларије за међуцрквене односе Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве у Београду.

У чин протосинђела произведен је 26. јула 1999, а у чин архимандрита 19. августа 2002. године.

Године 2005/2006. боравио је на студијама француског језика у Босолеју/Монте Карлу (Француска).

Од 2006. до 2008. службовао је као доцент за комуникацију и саветник за запошљавање на Економском институту при Министарству рада града Диселдорфа. Од 2008. године, у својству докторанда и научног сарадника, бавио се истраживањем православне еклисиологије на Институту за православну теологију Универзитета у Минхену.

У мају 2010. године Професорски савет изабрао га је за асистента на Катедри за православну догматику. У Минхену је богослужио у грчком православном Храму Свих Светих, као и у капели Светог Николаја Руске Заграничне Цркве града Минхена.

За викарног Епископа Патријарха Српског, са титулом Епископа ремезијанског, изабран је на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве одржаног у Београду од 16. до 27. маја 2011.

Од 2011. до 2014. године био је шеф Кабинета Његове Светости Патријарха Српског у Српској Патријаршији у Београду.

фото: М. Мецановић

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве га је на свом редовном мајском заседању 24. маја 2014. изабрао за Епископа аустројско-швајцарског Епархије за Аустрију, Швајцарску, Италију и Малту, са седиштем у Бечу у Аустрији.

Епископ Андреј говори више страних језика: немачки, грчки, италијански, енглески и француски; служи се руским, латинским, јеврејским и арапским језиком. Познат је као један од најбољих познавалаца црквеног појања, свира гитару, а у народу је познат као одушевљен предавач и надахнут проповедник Христове благовести. Његове беседе се званично издају у мултимедијалном формату на интернету.

Током свог дугог служења у Српској Православној Цркви учествовао је на многим међуцрквеним и међународним конференцијама, у богословским дијалозима и трибинама широм Европе, у Африци и Азији. Био је изасланик Српске Православне Цркве у Светском савету цркава и у Конференцији европских цркава у Женеви. Такође је био члан званичне делегације Српске Цркве у Александрији и Цариграду.

У мају 2014. године, на званичан позив његовог родног града Оснабрика, свечано се уписао у златну књигу града.

Члан је више европских мировних иницијатива и удружења: Аустројског форума „Пут наде“ у Грацу, Друштва немачко-српског пријатељства у Минхену (Немачка), Грчког музичког удружења у Минхену, Академије за социјалну, националну и културну сарадњу у Вуперталу (Немачка) и др.

За време несрећног грађанског рата у бившој Југославији, од 1992. до 1995, и 1999. године, био је познат у народу као духовник ратној сирочади, ратним инвалидима и избеглицама које је, као сабрат манастира Ковиља и службеник Српске Патријаршије, а у сарадњи са црквеним институцијама у Грчкој, Немачкој, Аустрији, Италији и Француској, прихватао и збрињавао.

Андреј. На Божанственој Литургији су такође саслуживали Архимандрит Сергије – новоизабрани Епископ средњоевропски, Архимандрит Иларион – новоизабрани Епископ тимочки, Архимандрит Јероним – новоизабрани викарни Епископ јегарски, и Архимандрит

студенички Тихон, са клирицима АЕМ: протојерејем-ставрофором Петром Лукићем, протођаконима Радомиром Перчевићем, Стеваном Рапајићем, Ненадом Радаковићем, те бечким свештенослужитељима протојерејем-ставрофором Крстаном Кнежевићем и

ђаконом Милошем Ждралићем из Цркве Светог Саве. За певницом су надахнуто одговарали појци из бечких и београдских храмова, којима је спретно дириговао г. Обрад Симулов. Апостол је читао на ње му јединствени начин академик Димитрије Стефановић.

Фото: Филип Милуновић

Фото: Филип Милуновић

Након прочитане грамате и троструког акламативног „Аксиос!“, које се једним срцем и једном душом громогласно сливало у торжествени ритуални чин увођења у епископски трон, Патријарх Иринеј је произнео поздравно слово и беседу, у исти мах обративши се новоустоличеном Епископу Андреју. У тој беседи је Патријарх истакао више посебности будућег епископата Владике Андреја. Најпре његовим рођењем и културном социјализацијом у Немачкој истакао је његову готово природну предодређеност да као Европљанин сада у срцу Европе придодаје и исповеда и светосавско и светогорско предање које је он у своме богословском развоју дубоко присвојио. Предајом жезла новоустоличеном Епископу Андреју свршен је чин увођења у епископски трон. Новоустоличени Владика Андреј је у својој архијерејској омилији упућеној благочестивом народу Божијем најпре подсетио на своје архипастирско призвање „да напасам поверено ми стадо Христово. Послушнима да будем ослонац и укрепљење. Непослушне да упућујем благом речју и васпитањем у Христу Исусу, Господу нашем“. Владика Андреј је наставио: „Призван од Господа, попут светих апостола и свих светих Цркве Његове, на овај изузетно узвишен степен апостолског служења Богу, Господу Исусу Христу, првом Архијереју Цркве Његове, народу Божијем, преиспитујем своје духовне и

телесне способности, да ли могу да одговорим изазову времена и околностима у којима се данас налаћо. Сећајући се данас речи Светог апостола Павла „да све могу у Христу, који ми моћ даје“, а првенствено уздајући се у Божју благодат и помоћ, са надом да ћете Ви, Ваша Светости, браћо архијереји, преподобни оци монаси и сестре, часни свештеници и ви, браћо и сестре, молити се Господу Христу да ме укрепи, оснажи, упуту; да моје епископско служење прихватим као жртву и крст, према нашој Цркви и науци Христовој, увек имајући пред собом речи Христове ‘да ко хоће да буде први, нека буде свима слуга’, и мудрог савета апостола Павла ‘да је наша способност од Бога’. Овим речима и овим са знањима сам окрепљен, оснажен, ојачан, без страха.“

Преосвећени Владика Андреј је завршио: „Стога, сада, стојећи пред Лицем свевидећег Бога и Господа Нашега Исуса Христа и пред свима вама, свечано изјављујем понављајући оно што сам рекао пре три године на хиротонији: искрено желим да народу Божијем будем смерни Епископ и пастир словеснога стада; свештенству – свештеноначелник и духовни отац, а Господу да будем само Његов слуга“.

Постлитургијски део

Патријарх Иринеј је са архијерејима, свештенослужитељима

и монаштвом окупио званичне госте, представнике и изасланике Црква на заједничкој гозби љубави. Том приликом беседио је досадашњи администратор Епархије аустријско-швајцарске, Владика бачки Иринеј, као и Митрополит аустријски Арсеније и министар спољних послова Србије Ивица Дачић, апостолски нунције Петер Штефан Цурбриген и архијерејски намесник отац Крстан Кнежевић у име свег свештенства Аустрије.

Међу гостима и небројеним клирицима су били репрезентативно присутни и клирици из Швајцарске (јереј Станко Марковић) и Италије (протојереј-ставрофор Рашко Радовић). Поворци гостију ваља додати и бројне монахе и монахиње – готово целокупно сестринство манастира Жиче се обрело на овом великом празнику.

Фото: Ђакон Милош Ждрилић

Владика Андреј је, на концу, заблагодарио Господу, својој присутној готово деведесетогодишњој мајци Маријани, Патријарху српском Иринеју и свим

Културно-историјско окружење

Царска и краљевска престоница на Дунаву – отуда и атрибут „Дунавска монархија“ – налази се недалеко од границе са Словачком, Мађарском и Чешком, на раскршћу путних праваца север-југ, повезујући Балтик са Јадраном, и спајајући Запад са Истоком. Срби су у Аустроугарској монархији присутни још од Велике сеоба Срба 1690. под Патријархом Арсенијем III Чарнојевићем. У епоси Марије Терезије и цара Јосифа II Срби су имали свој културни просперитет. Плод таквог заједничког живота у дијаспори је Храм Светог Саве у који су Срби подигли између 1890. и 1893. г. Међу донаторима био је и цар Фрања Јосиф. Царица Марија Терезија дозволила је рад ћириличне штампарије у којој ће се већ 1791. „печатити“ српске књиге, као *Новине српске*. У штампарији Јерменског манастира биће штампана прва Библија на српском језику, Његошев *Горски вијенац*, песме Бранка Радичевића, дела Лукијана Мушицког и Вука Караџића. На црквеном плану, Патријарх Јосиф Рајачић, искористивши свој утицај на бечком двору, постигао је да цар Фрања Јосиф 1860. услиши молбу да се на територији његове царевине смеју прикупљати добровољни прилози за оснивање самосталне Црквене општине Срба. Тако је Србима напослету пошло за руком да сазидају своју Цркву и у њој концентришу свој литургијски живот. Од тада Срби у срцу Беча својим православним животом и идентитетом сведоче своју веру светоотачку.

Пројатојакон Зоран Андрић

Фото: ђакон Милош Ждрилић

архијерејима, свему христољубивом војинству, братији и сестрама у Христу за почит која му је указана у дан када се благодат Светога Духа излила на њега и на нас који смо учествовали у овом историјском сабрању.

Епархија аустројско-швајцарска и италијанско-малтешка, да је апострофирамо у њеним потпуним канонским и географским координатама, возглављена је харизматичном личношћу свога Првојерарха Андреја, личношћу са посебним сензибилитетом и компетенцијом за екуменска богословска питања спојеним са светосавским и светогорским предањем. У тој двостру-

кој компетенцији кат' *ἁριότητα* / *par excellence* у сведочењу и исповедању православне вере с једне стране, и начелне екуменске дијалошке отворености са друге, добило је православно хришћанство у њему и кроз њега лучезарни светионик у срцу Европе.

Из свег срца честитамо харизматичном Владици Андреју на устоличењу и желимо благодат Троједног Бога на свим путевима његовог архипастирског деловања! Долгоденствуј Владико! Ис пола ети, деспота!

На многаја лета – πολλὰ χρόνια – *ad multos annos* – *auf viele Jahre*!

Пројатојакон Зоран Андрић

Фото: ђакон Драган С. Танасијевић

*Труди се
око многих
не штедећи себе*

Редакција *Православља* је замолила једног од многобројних гостију на интронизацији Владике Андреја, Архимандрита Тихона, игумана манастира Студеница, да каже укратко нешто о познанству са Епископом аустројско-швајцарским:

„Владику Андреја познајем преко двадесет година. Када је био јеромонах, много ми је значео у периоду када сам се спремао за одлазак у манастир. Тога, наравно, није био ни свестан а није био свестан ни чињенице да је великом броју људи био од користи. Он је такав човек – трудио се око многих не штедећи себе. То – да ми је значео, тек сам му недавно рекао. Касније, у периоду од више година, нисам га виђао јер је био далеко али сам се годинама са радошћу молио за њега. А изгледа да су се многи молили за њега.“

Снежана Круинковић

Ново поглавље у историји Руске Православне Цркве

Две и по деценије слободног деловања Цркве у Русији

Приредила др Ксенија Кончаровић

Радикалне промене у статусу Цркве догодиле су се у периоду од 1988. до 1991. године, управо у време празновања хиљадугодишњице крштења Русије, у чему не можемо а да не видимо знамење небеске правде.

Положај Цркве у Совјетском Савезу од бољшевичког револуционарног преврата 1917. године до пре две и по деценије био је обележен суровим прогонима и масовним ликвидацијама свештенства и верника, као и гушењем сваког слободног испољавања хришћанских уверења. Када је маја 1985. године државно руководство било промењено и када је Михаил Сергејевич Горбачов започео политику „перестројке“ и „гласности“, очекивало се да ће репресалијама на верској основи напакон доћи крај. Међутим, за Цркву се мало тога изменило: између 1985. и 1987. године верска политика власти углавном је следила линију зацртану још у

доба Брежњева, која је подразумевала апсолутну контролу партијско-државног апарата у односу на живот Цркве. Нова редакција програма КПСС, која је прихваћена 1986. године, прокламовала је формирање „научног (дакле атеистичког) погледа на свет“ и спровођење антирелигиозне пропаганде као важне задатке у области партијског деловања.

Радикалне промене у статусу Цркве догодиле су се у периоду од 1988. до 1991. године, управо у време празновања хиљадугодишњице крштења Русије, у чему не можемо а да не видимо знамење небеске правде. Горбачов је 29. априла 1988. године примио Патријарха Пимена и чла-

нове Светог Синода, и том приликом је архијереје информисао о разради новог „Закона о слободи савести“. Између 6. и 9. јула 1988. године у Тројице-Сергијевој лаври одржан је јубиларни Помесни Сабор, на коме је прихваћен нови Устав Руске Православне Цркве. Конгрес КПСС који се одржавао у Кремљу од 28. јуна до 1. јула званично је прокламовао нови курс Партије у односу на религију. У реферату на конгресу Горбачов је говорио о недопустивости административног притиска у „афирмисању материјалистичког васпитања“. Ти кораци совјетског руководства довели су до фактичког одустајања партијских и државних

Патријарх московски Пимен
са својим сарадницима и
помоћницима

органа од директног уплитања у црквене послове.

Промени политике у односу према Цркви у знатној мери допринео је онај размах који су, потпуно неочекивано за власти, задобиле свечаности у част хиљадугодишњице крштења Русије. Патријарх Кирил сећа се тога доба:

„Године 1988, за време празновања хиљадугодишњице крштења Русије, православни хришћани су излазили из храмова на улице и тргове градова и села, интелигенција се објединила са Црквом, показало се да је у народу хришћанска вера жива. Све је то било потпуно неочекивано за грађанске власти, чак их је и уплашило, и они у стању шока нису могли да схвате: откуд

све ово? Какво је то чудо? Наиме, све је било чињено да хришћанство буде уништено. Три генерације васпитаване су на атеистичкој идеологији која је стварала један карикатурални лик Цркве, и одједном се испоставља да је хришћанска вера у народу жива.“

Убрзо отпочињу озбиљне промене у животу Цркве. Његова

Светост Патријарх Пимен, који се на челу Цркве налазио 18 година, преминуо је 3. маја 1990. У јуну је у Тројице-Сергијевој лаври одржан Помесни Сабор Руске Православне Цркве, у чијем раду је учествовало 317 делегата: 90 архијереја, 92 клирика и 88 лаика. После три круга гласа-

Године 1988, за време празновања хиљадугодишњице крштења Русије, православни хришћани су излазили из храмова на улице и тргове градова и села, интелигенција се објединила са Црквом, показало се да је у народу хришћанска вера жива. Све је то било потпуно неочекивано за грађанске власти, чак их је и уплашило, и они у стању шока нису могли да схвате: откуд све ово? Какво је то чудо?

ња, на дужност Патријарха изабран је Митрополит лењинградски и новгородски Алексије (Ридигер), један од најискуснијих и најугледнијих архијереја, који је дуго вршио дужност шефа кабинета Патријарха московског.

До тог момента на целом простору Совјетског Савеза већ је било уочљиво силовито обнављање

црквеног живота. Отварани су нови храмови, манастири, духовне школе. Године 1990. у Руској Цркви већ је постојало више од 10.000 парохија. Тај квантитативни пораст Цркве, који није имао преседана, праћен је кардиналним променама у њеном социополитичком статусу. Први пут

после више од седамдесет година Црква је постала интегрални део друштва, призната духовноморална снага која је поседовала висок друштвени ауторитет. Први пут после много столећа Црква је задобила право да самостално, без уплитања световних власти, одређује своје место у друштву и да изграђује односе са државом.

Закон „О слободи савести и верским заједницама“, према коме је први пут од 1917. године верским заједницама признат статус правног лица, изгласан је 1. октобра 1990. године. Верске организације добиле су право да се баве привредном, харитативном и издавачком делатношћу. Нови закон практично је ставио тач-

ку не само на уплитање државе у послове Цркве него и на званичну политику државног атеизма. Држава је постала фактички неутрална у односу према религији.

Напореда са разрадом савезног закона „О слободи савести“, аналогни законски акт разрађиван је од стране државних органа Руске Федерације, која је у том моменту још била део СССР-а. Закон Руске Федерације „О слободи вероисповести“ усвојен је 25. октобра 1990. године на заседању Врховног Совјета Руске Федерације, на чијем челу се налазио Борис Јељцин. Руски закон отишао је још даље од совјетског и у потпуности је укинуо Совјет за верска питања. Закон је дозвољавао извођење верске наставе у државним школским установама.

Тема црквено-државних односа задобила је посебну актуелност 1991. године, када се одвијао процес распада Совјетског Савеза. Почетак године означен је упадом совјетских трупа у Литванију, која је тада већ била прокламовала своју независност од Совјетског Савеза. Тај упад, у коме је страдао и извешан број цивила, наишао је на једнозначну оцену представника Цркве – како у центру тако и у локалним средиштима. Његова Светост Патријарх Алексije Други примену војне силе у Литванији назвао је великом политичком грешком и грехом. Одлучно је против совјетске интервенције иступио Архиепископ (данас Митрополит) Вилњуса и Литваније Хризостом.

После догађаја у Литванији дезинтеграциони процеси у СССР-у постали су незаустављиви. Централна политичка власт је ослабила и изгубила остатке некадашњег ауторитета. Врхунац кризе био је августовски пуч, када се председник СССР-а Горбачов, који се налазио на одмору на

Криму, обрео у притвору у својој виленици, са немогућношћу успостављања телефонских контаката. Деветнаестог августа у земљи је проглашено ванредно стање, на улице Москве и неких других великих градова били су упућени тенкови, скоро све централне новине су забрањене, сви телевизијски канали изузев Првог и скоро

Тема црквено-државних односа задобила је посебну актуелност 1991. године, када се одвијао процес распада Совјетског Савеза. Почетак године означен је упадом совјетских трупа у Литванију, која је тада већ била прокламовала своју независност од Совјетског Савеза. Тај упад, у коме је страдао и извешан број цивила, наишао је на једнозначну оцену представника Цркве – како у центру тако и у локалним средиштима.

све радио-станице прекинули су своје програме. На челу преврата нашао се Државни комитет за ванредно стање на челу са „вршиоцем дужности председника СССР-а“ Г. И. Јанајевом.

Противници Државног комитета за ванредно стање на челу са председником Русије Јељцином предузели су одлучне мере да спрече могућност да се земља стровали у војну диктатуру. Армија није подржала пучисте, а трупе које су биле послате пред Бели дом нису примениле силу против руководства Русије, док су неке војне јединице отворено прешле на његову страну. Јељцин је 22. августа организовао да се председник СССР-а Горбачов авионом транспортује у Москву, а пучисти су били ухапшени. Указом Бориса Јељцина забрањена је Комунистичка партија Совјетског Савеза, а зграде њених обласних и рејонских комитета су закључане.

Како се Црква понашала у данима августовског пуча? Пред њом је био изузетно сложен задатак да одреди свој однос према групи лица која су власт заузела нелегитимним путем. Увођење ванредног стања догодило се на празник Преображења Господњег. У ноћи између 21. и 22. августа Његова Светост Патријарх Алексije Други упутио је апел: „Браћо и сестре! Крхки грађански мир у нашем друштву је у опасности. Према информацијама које добијамо, отпочињу отворени оружани сукоби и крвопролиће. У овим условима дужност Патријарха налаже ми да упозорим све којима је реч Цркве значајна и који према њој ни су индиферентни: свако ко подиже оружје против свога ближњег, против неоружаних људи, прима на душу најтежи грех који га одлучује од Цркве, од Бога. За такве би требало

проливати више суза и молитава него за њихове жртве. Нека би нас Господ избавио од страшног греха братоубиства! Зато и упозоравам све наше суграђане: Црква не благосиља и не може благосиљати безакон, насилна дејства која воде крвопролићу. Молим све вас, љубљени, да учините све што је у вашој моћи да се не разгори огањ међусобног рата. Зауставите се! Молим војнике и њихове командире да се сете да нико не може да одреди цену за људски живот нити да га плати.“

Патријархов апел наишао је на огроман одјек у друштву и постао је битан догађај у изградњи оног модела црквено-државних односа који ће одредити егзистенцију Цркве у постсовјетском периоду. „Православље је у постсовјетској Русији постало морална савест нације и државе“ – пише један истраживач ове проблематике. – „У условима дубоке духовне кризе, политичког раскола и ма-

Патријарх московски Алексије Други током прославе Благовести у Кремљу 2006. год.

совног песимизма управо је Црква показала способност да формулише дугорочну перспективу националне обнове. У значајној мери то је постало могуће захваљујући напорима блаженопочившег Патријарха Алексија Другог. Августовски пуч 1991. године није се претворио у грађански рат ширих размера и у крвопролиће у великој мери и зато што је Руска Црква дигла свој глас, упозорила власт и све грађане, иступајући против греха братоубиства. Руска Православна Црква постала је она инстанца, она институција која ужива највеће поверење међу грађанима.“

Августовски пуч означио је почетак краја Совјетског Савеза. Одмах после његовог слома републике СССР-а почеле су да прокламују своју независност. Независност је 24. августа прогласила Украјина, 27. Молдавија, 31. Киргизија, 1. септембра Узбекистан, 9. Тацикистан, 29. Јерменија, 18. октобра Азербејџан, 27. Туркменија, 12. децембра своју независност прогласила је Руска Федерација, а 16. децембра Казахстан. Горбачов је 25. децембра поднео оставку на положај председника СССР-а, и Совјетски Савез је престао да постоји. На његовом месту поникле су независне државе, од којих се 11 ујединило у Заједницу Независних Држава.

80-их година, када је државна политика „гласности и перестројке“ ослободила оне снаге које су се налазиле у скривеној опозицији комунистичкој идеологији. Црква није могла да не поздрави пад те идеологије која је нанела неправљиву штету неколиким генерацијама људи. Међутим, представници Цркве били су далеко од еуфорије изазване распадом СССР-а која је захватила најшире политичке кругове почетком 90-их година. Међунационални конфликти који су уследили после распада Совјетског Савеза однели су животе десетине хиљада људи, а економски слом који је обухватио цео постсовјетски простор оставио је милионе грађана на рубу егзистенције.

По речима садашњег Патријарха московског и све Русије Г. Кирила, „сумрак СССР-а био је историјска неминовност, а његов драматични распад историјска катастрофа током које су многи народи који су вековима живели заједно били вештачки подељени. Једна суперсила која је била изграђивана из генерације у генерацију, са њеним уникалним достигнућима признатим у целом свету, била је осуђена на пропаст заједно са комунистичком идеологијом. Та катастрофа није се дотакла само пословних и културних ве за и економске инфраструкту-

ре. Деобе су прошле по живом ткиву људских породица, оне су осакатиле хиљаде судбина, изазвале мноштво жаришта међунационалне напетости“.

Распад Совјетског Савеза, према Патријарховим речима, поставио је пред Цркву нове задатке. „Поред хроничног наслеђа деценија државног атеизма, нова Русија добила је и не мање проблематично наслеђе постсовјетске апатије. Зато је Црква настојала да чини све што је од ње зависило да би људи који су изгубили било који позитивни идеал у животу, који су сада били дезоријентисани и збуњени наглим променама током последњих деценија, суровим економским потресима, крвавим међунационалним конфликтима, поново задобили моралне оријентире без којих није могућа ни успешна државна изградња, ни економски препород, ни изградња мира и слоге у друштву, ни обнова елементарних људских вредности.“ Две и по деценије после ових догађаја који су из темеља преокренули систем вредности у руском друштву са благодарношћу Богу у Тројици и свима светима што у земљи руској просијаше можемо без икаквих ограда констатовати да је Руска Православна Црква поново постала оно што је у историји Русије увек и била – кључна снага очувања националних и културних интереса. Својим све интензивнијим деловањем на свим пољима она показује да је свесна жртва што их је поднела током 70 година бољшевичког терора и очекивања која се пред њу постављају у сведочењу Христа у временима која долазе. ■■

Књижевно вече у Смедереву

Фото: Владимир Гогоћ / <http://www.sabornost.org>

Богословски опус Владике Игнатија (Мидића)

Презвијер Иван Весић

Црквена општина смедеревска и Народна библиотека у Смедереву, у сарадњи са Одбором за просвету и културу Епархије браничевске, а поводом двадесетогодишњице архипастирског служења на трону Браничевске епархије, организовали су у четвртак, 3. јула 2014. године, у Концертној сали Центра за културу у Смедереву књижевно вече и промоцију богословског опуса Владике Игнатија (Мидића).

Поред директора Народне библиотеке у Смедереву господина Драгана Мрдаковића, који је уводним словом поздравио и присутне подсетио на живот и дело аутора, о богословском делу Владике Игнатија говорио је и прото-

намесник др Жељко Ђурић и протођакон мр Златко Матић, секретар Одбора за просвету и културу Епархије браничевске. Присутнима се, такође, пригодним речима љубави и богословском поуком обратио и сам аутор.

Епископ Игнатије увек говори о Цркви, чак и када помиње савремени свет, његову философију и културу, његову уметност и политику, увек има у виду те меље Цркве и њено деловање у свету.

Отац Жељко Ђурић је у своме обраћању навео да богословска дела која су нам дата од Владике не представљају само дела љисца, она превазилазе писану реч. Ради се о Епископу Цркве Божије, човеку који је свој живот потпуно усагласио са оним што говори и пише.

Издања коју су нам дата представљају тек делић онога што је сте личност Владике Игнатија, а то знају најпре они са којима он живи, богослужи, радује се и састрадава. Посебна је радост, подсећа отац Жељко, да у јубилеју двадесетогодишњице служења Епископа браничевског Игнатија, поред већ објављених његових књига у издању Епархије браничевске: *Сећање на будућност* (која је доживела и друго издање),

Биће као есхатолошка заједница, Проблем смрти у хришћанској онтологији, као и бројних чланака, имамо и књигу изабраних беседа Епископа Игнатија под називом *Да нам брзо дође Господ*. Читањем ове књиге може се стећи увид у Владичину теологију, пошто је сам текст,

богат искуством, настао спонтано, најчешће на Литургији, изговорен из срца. Могуће је уверити се колика је брига Првојерарха за поверену му паству и Цркву уопште. А брига је разумљива, јер је жеља да се народ врати Цркви на истински начин, да у Цркви као заједници види свој живот и своје спасење и то само кроз другог – кроз ближњег. Епископ Игнатије увек говори о Цркви, чак и када помиње савремени свет, његову философију и културу, његову уметност и политику, увек има у виду темеље Цркве и њено деловање у свету.

Протођакон Златко Матић је подсетио присутне на почетке свеобухватне обнове Епархије браничевске која лежи на живој литургијској обнови која је настала доласком Епископа Игнатија на њен трон. Овакву евхаристијску обнову у корак је пратила и богословска обнова, а све то је помно и стрпљиво пратио и часопис *Саборност*, чији је зачетник управо Владика Игнатије.

Часопис који се издаје, наглашава протођакон Златко, књиге које објављује Одбор за просвету и културу у основи имају ту борбу за живот, и то за живот вечни. Ауторска дела која Одбор објављује, пре свега дела Владике браничевског, затим, његов учитеља Јована, Митрополита пергамског, не баве се богословљем ради самог богословствовања, аутори не пишу да би опстали у „теолошкој моди“, нити бирају наручене теме, које

пријају већини. Они пишу истину, ма колико она болна била, ма колико их она у животу коштала, јер је она једини пут ка слободи, ка превазилажењу људског крика пред чељустима смрти.

На оваквим богословским ставовима темељи се и богословље Владике Игнатија, а проблематику којом се он бави можемо видети на бројним примерима у његовим делима; навешћемо само неке из библиотеке *Савремено богословље*.

У својој студији *Проблем смрти у хришћанској онтологији*, он каже: „Хришћанство полази од проблема смрти у природи и спасење о коме говори хришћанство, јесте спасење од смрти. Нема истинског постојања Цркве ако њени чланови умиру.“ Или: „Централни проблем хришћанства јесте смрт и превазилажење смрти за читаву творевину. Смрт је претња бићу небићем, последњи и најгори непријатељ свих створених бића. Једно је бити или не бити, а сасвим друго је бити добар или лош у етичком смислу.“

Оштро подвлачећи дијалектику тварног и нетварног, наводи ђакон Златко, Владика управо циља на дијалог са свим својим савременицима: научницима, уметницима, философима... са свима којима је макар једна ствар заједничка, а то је да макар назире, буду свесни проблема смрти. Владика управо гаји наду да ће новије генерације теолога успети да промене перспективу посматрања истинског постојања и да

ће упутити свет на Цркву, на Литургију која је једина нада свету.

Све Владичине идеје изражене омилитичким речником налазимо у збирци беседа *Да нам брзо дође Господ*, где аутор једноставно, пастирски, још директније поставља иста кључна питања и одговоре нуди у простору одговора на сва питања, дакле на Литургији.

Протођакон је завршио речима да онај богослов који ипак успе да доживи дубину свог аутентичног хришћанског предања, а затим то и пренесе заинтересованима, својим порукама ће се приближити својим савременицима који, окловани *владарком ужаса*, траже лек бесмртности.

После излагања протођакона Златка Матића, присутнима се обратио и аутор, Епископ Игнатије. Његово излагање преносимо у већем делу:

„Захваљујем се господину директору, о. Жељку и ђакону Златку који су говорили, али тешко је када неко треба да говори о себи. Зато немојте то да очекујете од мене. Јер ко смо ми? Ко сам ја? Оно што мислимо о себи или оно што други кажу о нама? Мислим да је важније оно шта говоре други о нама, него оно што ми мислимо о себи. Да би вам то било јасније, радије бих да отворим једну тему о којој треба говорити и разговарати.

У свом ужем богословском опусу бавио сам се Црквом, еклесиологијом. Дакле, темом шта је то Црква. Видео сам да постоји проблем

код хришћана, а то је проблем идентитета. Када и сами хришћани говоре о хришћанству, говоре све, само не да је оно Црква. Хришћанство је постало за једне слично идеологији или, за неке друге скуп неких закона и норми којих се треба придржавати, или опет неки сматрају да је хришћанство једна вера где верујете, тј. слажете се са оним што кажу људи из Цркве или Свети Оци. Међутим, врло мало се говори о томе да је хришћанство Црква, да је то једна заједница. Хришћани су себе доживљавали као друштво, као

један Нови Израил, као једну породицу. Зато су се и звали браћом међу собом. Дакле, то је била и најважнија ствар код хришћана – да буду заједно. Зато, ако пратимо Свете Оце, Црква је поистовећена са литургијским сабрањем. Не са самом вером

и ученошћу или сагласношћу са оним што неко говори или само са неким моралним животом. Све је то у реду, али све је то у ствари надилазила идеја да сви ми треба да будемо заједно. Зато је у ствари хришћанство пре свега Црква, а Црква је једна конкретна литургијска заједница где човек зна другог човека, где заједно живите, где једете од истог хлеба и из исте чаше пијете, као што каже апостол Павле. Дакле, делите живот! Код Светих Отаца сам наишао на то да су они управо ту заједницу карактерисали леком против смрти. За то је и прво моје питање било: како је могуће и на који начин Литургија може да буде та заједница, како она може да буде лек против смрти? Како она може да излечи природу и човека од смрти?

Када узмемо у корелацију те му Цркве као заједнице, и узмемо наш живот (савремени), видимо

да је проблем наше савремене цивилизације, у ствари, индивидуализам. Човек не жели заједницу! Нико више неће да живи за другог, свако хоће да живи за себе, другог поштује само уколико може да га искористи. И не само да га одбацује уколико нема користи, већ показује да му тај други смета. Савремена егзистенцијалистичка философија говори о томе отворено: други је мој пакао. Погледајмо само наше животе, ми увек за своје неуспехе кривимо друге. За све је други крив!

У свом ужем богословском опусу бавио сам се Црквом, еклисиологијом. Дакле, темом шта је то Црква. Видео сам да постоји проблем код хришћана, а то је проблем идентитета. Када и сами хришћани говоре о хришћанству, говоре све, само не да је оно Црква. Хришћанство је постало за једне слично идеологији или, за неке друге скуп неких закона и норми којих се треба придржавати, или опет неки сматрају да је хришћанство једна вера где верујете, тј. слажете се са оним што кажу људи из Цркве или Свети Оци. Међутим, врло мало се говори о томе да је хришћанство Црква, да је то једна заједница.

Тада долазимо до оне, пре свега јеванђелске, а затим и светоотачке мисли, да је живот, да је васкрсење – плод заједнице, сједињење са Богом. Само у том заједништву Бога и човека се рађа живот. На тој основи је постављена читава наша теологија и светоотачка мисао. То у ствари и изражава Литургија, док читав наш подвижнички живот, у свом икону и аутентичности је, у ствари, жеђ за заједницом, он је пут у заједницу. И само монаштво се темељи на одрицању човека од своје воље. Не моја воља да буде, него твоја. Без тога немате заједништва. Можемо бити у суживоту, можемо да будемо толерантни, да сапостојимо, али ту заједнице нема. То изгледа парадоксално, и о томе често и не размишљамо. Наши бракови, као и друге заједнице, се распадају, а често се одржавају тако да неко силом успева да наметне своје мишљење и силом га одржава. Али то није зајед-

ница, уверавам вас. То је лаж, то је лицемерје, то је само скривање.

Јеванђелској мисли која је почела одатле да се живот рађа као заједница љубави Бога и човека, а затим и човека и другог човека и природе је у ствари нешто што је наука на добром путу да потврди. Не говоримо о друштвеним наукама које су идеолошке пре свега, већ о егзактној науци, о физици, о биологији. Узмите нпр. Ајнштајнову физику, или код квантних физичара, код Хајзенберга и других, они говоре о томе да ништа не може да посто-

ји само, без релације у односу на другог, без заједнице са другим. И сам Господ нас упућује на љубав према другом човеку. Он не каже: 'Ко не воли мене...', већ: 'Ко не воли ближњег, не познаје Бога, јер Бог је љубав'.

Уверио сам се у току своје свештеничке службе да је

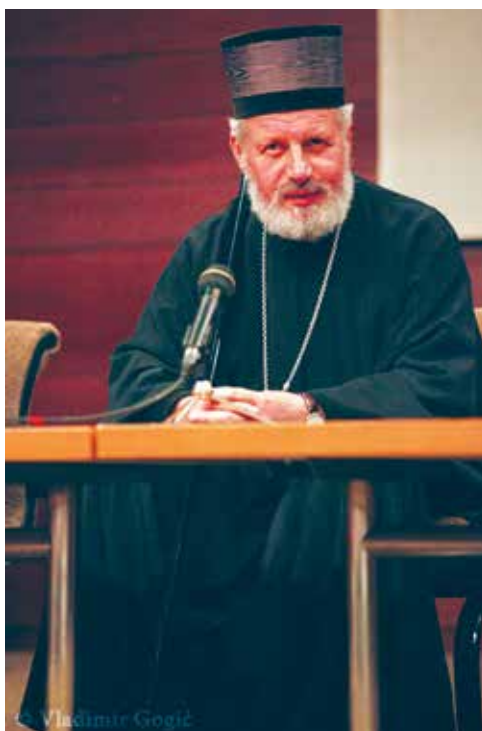
горући проблем у Цркви помањкање заједнице, помањкање свести код човека да без другог не може да постоји. Ако се то не обнови, тешко да можемо рачунати на неки успех, јер ће се сваки успех показати као нечији неуспех. А данас се у сваком сегменту живота успеси граде на тим основама – на несрећи другог. Чак се и деца у школама томе уче; више их нико не учи да се жртвују за другог, већ се уче да манипулишу другим.

Оно што би требала Црква да учини јесте да измери наш живот и наше понашање из перспективе заједништва и да на основу тога каже да ли једна цивилизација, једно друштво, напредује или не. Данас, нпр. сви користе мобилне телефоне, компјутере, телевизоре, чак и људи Цркве, свештенство. Међутим, нико се не пита да ли је то добро. Када се погледа из перспективе заједништва, све је то 'прода-

вање магле' и уништавање заједништва. Користећи овакве видове комуникације, губимо потребу да се видимо са живим човеком. Зато је Црква Литургију ставила у центар. Она се не може заменити никаквим знањем нити ТВ преносом, јер ништа не може да замени лични однос. Све остало је, са дистанце заједништва, сурогат. Не треба заборавити да на тај начин чинимо и на штету природе израбљујући и уништавајући је, црпећи енергију којом оживљавамо апарате, само да би смо имали играчке којима се играмо, а које нам замењују живог човека.

Посебно је битно да знамо шта за нас значи то што ми верујемо у Бога који је Света Троица. Има ли то неке консеквенце у нашем животу? Нажалост, та тема је дуго била заборављена, још од Отаца 6–7. века, па све до 19–20. века када се јављају велики богослови, то да је Бог у кога верујемо Један живи, јединопостојећи, због тога што је заједница личности Оца и Сина и Светога Духа. Ако смо иконе Божје, ако смо створени по лику Божјем, то значи да смо и бића заједнице, да не можемо постојати сами. Зато сам и почео вечерас речима: Ко сам ја? Оно што мислим о себи или оно што други каже? Јер други чини да јесам. Може да ми се не свиди шта други кажу у смислу описа, али то је најмање важно. Битно је да други стоји као извор мога живота. Док је он – постојим и ја. То је много важније него шта неко мисли о вама, јер прво је онтологија, а друго психологија. Када неко има заједницу са вама, то вам даје живот. Нажалост, ми то сада не видимо, јер смо пала бића и још увек смо у свету смрти, док нам опет, природа даје утисак да смо независни, да нам други не треба, да нам смета.

Уџбенике које сам писао за децу, писао сам са жељом да их покре-

нем на љубав према другима, и да се свет може разумети на други начин ако имамо заједницу љубави са неким. А тада можемо да схватимо и сву трагедију овог света. Без заједнице љубави не може се разумети ни трагедија смрти. Хришћани су донели једну нову димензију тог личног односа и на њему засновали постојање, зато што Бог у кога верујемо, а кога нам је открио Христос, постоји управо на личном односу. На томе се и развила и ова теологија, и ја вам је преносим. Друго је када посматрате свет кроз једну личност коју волите, за коју сте везани, јер тада се и живот другачије схвата, али и смрт. Смрт није обична природна промена или природни процес. Не може мати која изгуби дете да каже: ово је природни процес; као што би то могли рећи физичари: ту нема проблема, јер се материја врти у круг. Е, то неће бити! То су потпуно различита искуства на којима градимо нешто.

Многима се ово моје искуство, моја жеља да покажем да је основ живота лична заједница, не свиђа. Чак и онима који су у Цркви.

Многи би да свој однос са другим заснују на природи или на бесмртности душе. Неће бити да су тако Свети Оци говорили. Душа је бесмртна само зато што је Христос узима у своју заједницу, али у том контексту је и тело. Свети Оци никад нису одвајали душу од тела. Св. Максим је изричит када каже да душа без тела не може да постоји као што не може да постоји ни тело без душе. Или како каже о. Георгије Флоровски: душа без тела је фантазија (привиђење), а тело без душе је леш. Човек је и једно и друго. Бесмртност коју нам је Христос обећао није нешто што се темељи на својој природи, већ на заједници, на љубави коју Он има према нама и тражи од нас да и ми имамо љубави према њему. А зашто тражи? Зато што без нашег пристанка нема заједнице, нема љубави без слободног пристанка. Често кажем у својим проповедима да Бог може све да учини за нас, он је свемогућ. Али једно не може. Не може да нас натера да га волимо ако нећемо. О томе виси сав Закон и Пророци. Свети Оци кажу: Христос је исцелио природу и учинио да она неће умрети својим рођењем, оваплоћењем, али воља људска се не може тако исцелити. Она тражи да ви сами то желите.

Лепо је било што смо се видели вечерас, захваљујем се свима присутнима, и као што имам обичај да кажем на крају Литургије: хвала вам што сте били! Без вас не бих могао да будем то што јесам, јер ми зависимо један од другог. Поздрављам вас и да вам Господ да свако добро.“

Испуњена сала Центра за културу у Смедереву показала је велику заинтересованост и потребу за што чешћим окупљањима, пре свега на литургијским сабрањима са Владиком, а затим и на оваквим скуповима, са жељом и надом: Да нам брзо дође Господ!

Извор: sabornost.org

– Теологија и наука у дијалогу (9) –

Све је саздано кроз Њега, за Њега и у Њему

Прошјереј Александар Михаиловић

– Има ли холизма у теологији? –

Теологију не занима само опис природе јер није философија природе. Једно од њених темељних начела је став да у природи постоји хармонична међузависност од кваркова преко човека до космоса, али и чињеница да је складни поредак нагрисан поделама, што је последица створености света ни из чега, о чему холистичари ретко говоре. Природа је важна али не као материјал који је потребан за извођење теолошких закључака (попут Платонових или оних у духу „теологије по звездама“). Природа је потребна, како човеку, тако и Богу, управо зато што је човек њен саставни део који не би могао да постоји без ње. Међуповезаност природе и човека има некакав циљ и не постоји тек зато да бисмо се дивили Творцу и његовој стваралачкој умешности.

Сигурно је да сваки искрени богослов треба да усваја резултате модерне космологије (прецизније – квантне космологије) као још један допринос истинитом логосу (говору) о природи. Са друге стране, имао би шта да доприне свему томе

јер баштини отачко учење о пореклу и даљој будућности света које ако и није експлицитно и научно, онда је зато егзистенцијално важно за даљу „судбину“ света и човека.

Слажемо се да научно и философско откриће о симетричној повезаности унутар природе стоји као нешто извесно и доказано. У природи влада једна холистичка симфонија помешана са нередом, деобом и распадањем који теже коначном хаосу. Стога, треба пронаћи излаз из те замршене и опасне ситуације.

Као смерницу за даљи дијалог навешћемо неке ставове великог богослова из VII века, Светог Максима Исповедника, које бисмо назвали „богословским холизмом“, јер упућују на целовитост, уцеловљење и исцељење оболелог космичког ткива и човека унутар њега и са њим.

За Светог Максима Исповедника разлог ради којег је Бог створио

свет је Тајна Христова или сједињење људског рода и целокупне творевине са Христом и кроз Њега ступање у синовски однос са Богом Оцем. Тајна Христова је одлука са „Великог Савета Свете Тројице“, када су све три Личности (Отац, Син и Свети Дух), још пре стварања одлучиле да створе свет и човека као круну. Све стихије космоса отпочетка су „натемпиране“ тако да усмеравају ка Христу, који је у мисли Св. Максима космички центар, Логос и смисленост. Јаз између нестворене и створене реалности премашује се у Тајни Христовој као вољи Бога Оца, којој су сагласни Син и Свети Дух.

Воља Божија је холистички усмерена јер је супротна распарчаности и деобама. Остварење целовитости у Христу није лишено обостране слободе. Човек је слободан за одлуку о сједињењу са Господом, за разлику од животиња и биљака, које као немаште очеку-

ју да их човек приведе Христу. Сједињење са Христом је радикално супротно од било којих описа сједињења у другим религијама у којима одсут-

Хармонична свеповезаност постоји али је нагрисана пропадљивошћу, која ће бити коначно исцељена Другим доласком Христовим и свеопштим Васкрсењем мртвих. Оздрављење или оцеловљење је историјски процес који захвата сва времена, све просторе и завршава се у последњем догађају.

је слобода, која чува посебност и идентитет, сходно Халкидонском оросу (431. година), по којем су људска и божанска природа несливено и нераздељиво сједињене у Личности Христовој.

За Тајну Христову, која је „од свих божанских тајни најтајанственија“, Св. Максим каже да је:

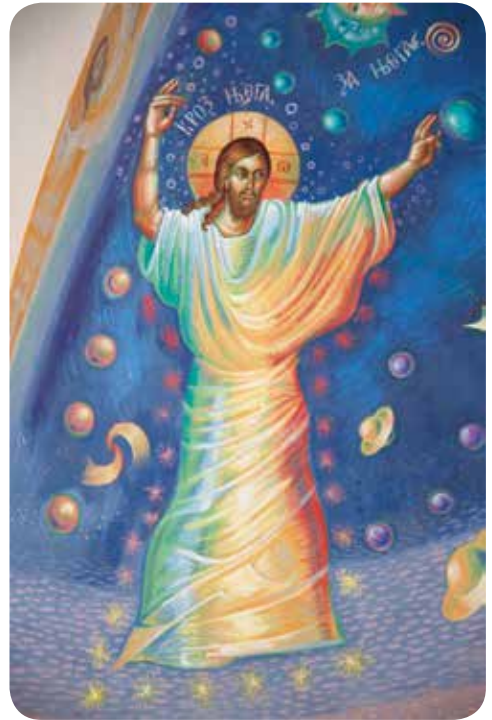
„Неизрециво и несхватљиво сједињење по Ипостаси Божанства и човечанства... То је блаже ни крај ради којег је све створено. То је тај Божански циљ, предзамишљен (од Бога) пре почетка свих бића, којег одређујући кажемо: да је он унапред смишљени свршетак ради којег је све, а он није ни ради чега (другог). Гледајући на овај циљ, Бог је створио суштине постојећих бића. Ово је ваистину коначна тачка Промисла (Божијег) и оних о којима промисла, по којој ће бити возглављење у Богу свега што је од Њега створено. То је тајна која обухвата све векове и која пројављује наднеизмерно и надбескрајно предпостојећи пре векова Велики Божији Савет, којег је Анђео – Весник постао Сами суштински Логос Божији, поставши Човек и учинивши јавном, ако се тако може рећи, најдубљу дубину Очево доброте и у Себи показавши крајњи циљ ради којег су очигледно сва створења добила почетак бића.“

Повезаност Бога и света ни је механичка него лична, јер се остварује у Христу, што је за Св. Максима „натприродно обожење“ или „ипостасно сједињење божанства и човечанства“. Христос сједињује читаво космичко време, јер се „распростире“ из есхатолошке реалности до тачке почетка и стварања света, будући да је изнад времена и у времену „почетак и средина и крај свих векова, прошлих и садашњих и будућих, Господ наш Исус Христос...“ Сва твар треба да постане међузависна, будући да јој је задато оства-

рење (холистичког) сапостојања. Ради тога је Бог Адаму задао да оствари сједињење већ постојећих пет подела, што он није учинио, јер се окренуо створеној природи. Те поделе су између тварне и нетварне, умне и чулне природе, затим неба и земље, раја и васељене и мушког и женског. Њих је сјединио Христос – Нови Адам, или, по речима Светог Максима, „та Тајна која се на крају века догодила у Христу несумњиво је доказ и испуњење оне тајне пропуштене у почетку века у праоцу (Адаму)“.

Холизам је, као што видимо, присутан у мисли Светог Максима. Тајна Христова је свекосмичка стварност која се још није коначно реализовала због присутног греха и пропадљивости. Смрт и даље дејствује, а са њом и сва зла овога света. Међутим, коначно остварење свеопштег сједињења тек треба да уследи као есхатолошка стварност. Ради тога Свети Максим повезује Васкрсење Христово из прошлости и свеопште Васкрсење у будућности са вољом Божијом о човеку и свету, речима: „Ко је посвећен у неизрециви смисао Васкрсења, познао је и циљ ради којег је Бог првоначално све привео у биће“.

Хармонична свеповезаност постоји али је нагрижена пропадљивошћу, која ће бити коначно исцељена Другим доласком Христовим и свеопштим Васкрсењем мртвих. Оздрављење или оцеловљење је историјски процес који захвата сва времена, све просторе и завршава се у последњем догађају. Садашња холистичка међузависност целине и делова, само је бледа слика онога што тек треба да дође, када ће Христос бити све у свему (1 Кор. 15, 28), јер у Себи возглављује све и сва, „оно што је на небу и што је

Стварање света, детаљ.
Аутор: о. Стаматис Склирис.
Извор: <http://www.holyicon.org>

на земљи (Еф. 1, 10), будући да је „за Њега, кроз Њега и у Њему све створено.“ Другим речима, свекосмичка хармонија „држи“ се захваљујући Христу из будућности, Који већ сада васпоставља јединство целине и делова, бивајући космички центар и посредник. Христос је преузео службу посредника јер у Себи сједињује свих пет поменутих подела, везујући их на ипостасан начин.

Спајање подела и измирење прошлог, садашњег и будућег остварује се у Тајни Цркве и Евхаристије, које су за Светог Максима примарне и централне. За Евхаристију такође можемо рећи да је холистичка. Она собом открива Тајну Цркве која се поистовећује са Тајном Христовом. Црква, откривена у Тајни Литургије, целовито је присуство Васкрслог Христа. Творевина и човек треба у Тајни Цркве да испуне првобитну вољу Божију о сједињењу са Христом, почињући од конкретне историје и у кон-

кретном времену. Зато се већ овде реално сједињују у Евхаристији сви елементи створеног света и сва невидљива и видљива твар, у посредничкој служби човека, свештеника твари, кроз којег иконично присуствује Христос. Литургија је конкретни простор холистичког сједињења у човеку, посреднику свих исцепканости и деоба које владају у овоме свету. Садашња историјска Литургија само чека час када ће се збити Други Христов долазак, у којем ће се „прелити“ у свецеловиту (холистичку), холосветску полифоничну симфонију сједињених различитости.

Свети Максим будућност света види као „космичку Литургију“ која је почела Оваплоћењем и Васкрсењем Христовим. Космос треба да постане једна космичка Црква, холистичка заједница у Христу, јединство у различитости, мир, љубав и слободна уравнотеженост. Црква је, заправо, простор обожења и постајања човека богом, остварење првобитне воље Божије, поистовећење са Богом (по благодати), „нераздељиво јединство“, „непрекидно уживање у Христу“, „неизрециво задовољство и радост обожених“, испуњење свих и свега божанском љубављу и вечно, бесконачно постојање човека и целокупне, целовите природе.

Творевина мимо човека не поседује слободу, али је зато он слободни посредник који има „обавезу“ да је принесе Богу. У Цркви, конкретније, Литургији, човек није тек део целине, попут дела неког безличног механизма, већ живи члан живог организма, са очуваном слободом и посебношћу. Литургија је тело, можемо рећи космичко, које целовито (холистички) спаја, синтетише и обједињује све време и сав простор, иконизујући есхатолошку (холистичку) стварност.

Природне науке ако и јесу „откриле“ холистичку зависност свих са свиме, осим својих пантеистичких закључака, не нуде неку наду у опстанак творевине.

Постоје две парадигме. Са једне стране, то је указивање природних наука на дефинитивни крах света и свих нас (прошлых, садашњих и будућих) и, са друге, само и једино обећање Божије и Његова воља да будуће сурвавање у општу космичку смрт неће бити остварено. Други став има за аргумент вољу Божију која се не може ни једном научном или филозофском методом рационално-логички оправдати. У тој тачки (превазилажења смрти) савремени холистичари се радикално разилазе од прошлог, садашњег и будућег „теолошког холизма“ Светог Максима Исповедника, који излаз из свеопште смрти света и човека види у целовитој Личности Васкрслог Христа. „Теолошки холизам“ је стога животворан, оживљавајући и ослобађајући, лековит и исцељујући.

Конечно, истакнимо да је, не само Свети Максим, којег смо тек мало наводили, писао о сједињењу Бога и човека, већ је целокупна светоотачка мисао заокупљена тиме. Уопште, читаво предање Цркве говори о човеку као икони Христовој, који је корпоративна и свеобухватна Личност. Визија Цркве је да човек треба да постане макрокосмос у микрокосмосу, син Божији по благодати, посредник између неба и земље, круна створеног света. Као такав, он је холистички центар и зеница васељене, јер се сјединио са Христом Који је увек нов, јединствен и бесмртан.

Хришћанска антропологија је, стога, бескрајни простор за христоско усавршавање, холизам којем је крај у бескрају.

— крај фељшона —

Беседећи на отварању ове изложбе Патријарх Ириней је рекао да су Срби у свим својим сеобама селили и своје светиње носећи у својим душама слике својих цркава. „Све те пределе у свету који су насељени Србима, краше наше богомоље“, рекао је Свјатјејши те вечери.

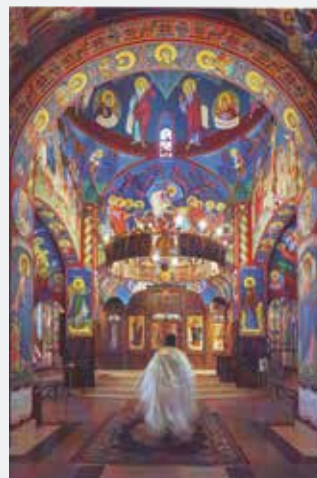
Патријарх Ириней је у пратњи Епископа аустралијско-новозеландског Г. Иринеја (Добријевића) погледао изложене фотографије и задржао се у срдачном разговору са благочестивим народом.

Представљањем Епархије западноамеричке те вечери је заправо почео циклус којим ће у наредне четири године бити представљене све три епархије СПЦ на територији америчког континента, док живот Срба у овим пределима начиње и свој трећи век.

На првим Литургијама на северноамеричком континенту Срби су у заједничким парохјама учествовали са православном браћом Русима и Грцима, а потом су се, кроз деценије, полако осамостаљивали. У њиховим настојањима да свој верски живот развију као у домовини, учествовали су и њихови духовници попут Мардарија Ускоковића и Севастијана Дабовића – првог православног свештеника рођеног у САД. Средином прошлог века њима се придружио и један од највећих српских теолога, Св. Николај Жички, а потом и Св. Варнава (Настих).

Западноамеричку епархију на простору од Аљаске – западном линијом континента до Хаваја, данас чини око четрдесетак литургијских заједница. Према речима Епископа Максима – којима је он у каталогу ове изложбе приказао епархију – изразит је добротворни дух наших људи ко

Историја Срба у Америци је историја Америке

Православље у Америци

мр Биљана Цинцар Костић

У Етнографском музеју у Београду 15. јула ове године Патријарх српски Иринеј је отворио изложбу фотографија којом је започео циклус представљања СПЦ на америчком континенту

ји су установили фондове за прикупљање помоћи за матицу. Они брину о потребама угрожених сународника на Космету и у Архиепископији Охридској. Током ове године, као и свих претходних, подељена је помоћ вишедетним породицама у јужној српској покрајини, као и прилог за обнову манастира Хиландар.

Представљен је и Мисионарски центар српске теологије, историје и културе на енглеском језику под називом *Serbica Americana*, основан 2008. године. На својој веб-страни, Центар доноси податке о духовном и материјалном стваралаштву српских научника, теолога, бизнисмена и уметника у Северној Америци. Издавачка кућа епархије „Себастијан прес“ објављује значајне наслове на српском и енглеском језику. Поред других активности, ове године је, по речима Владике Максима, у склопу епархије на мексичкој територији основана мисионарска парохија Св. Николаја Жичког, на челу са оцем Блашком Параклисом.

Изложба у Етнографском музеју је кроз фотографије приказала београдској публици слике и боје духовног живота наших људи кадровима најстарије српске богомоље на северноамеричком континенту. Темељи Цркве Светог Саве на узвишици која доминира над Џексоном, малим севернокалифорнијским рударским местом, у коме је тада живело неколико

стотина наших исељеника, углавном из динарских крајева, постављени су у другој половини XIX века. Ујединили су се око идеје да начине себи храм од тесаног камена са звоником, који је освешћен 4. децембра 1894. године. Век касније дошло је и до његовог унутрашњег украшавања.

Аутор целокупног сликаног програма је Милоје Милинковић, рукопроизведени чтец и иконописац, који је сликарство учио код академског сликара професора Мише Младеновића, а почетне радове извео под надзором академског сликара, иконографа протођаконa Марка Илића. Доцније се Милинковић усавршавао у Грчкој и на Светој Гори. Своје циклусе живописа од 1984. остварио је у Крагујевцу, Лазаревцу, манастиру Дивостину, у САД: Сакраменту, Алхамбри, Шерервилу, Либертивилу, Саут Бенду, Мичигену итд., закључно са живописом у Цркви Светог Саве у Џексону, довршеним 2008. године.

Ове радове оком фото-апарата забележио је уметнички фотограф Лари Ангијер (Larry Angier) из Калифорније. Са нашим живописцем срео се када је забележио рад Милинковића, којим је како каже „од белих зидова настајао живот“. Са паноа Етнографског музеја, посетиоце су на фотографијама осим светих ликова пратили и учесници крштења, резања славског колача, Литургије...

Христос – Божија Премудрост

Бојан Бошковић

Учење о Христу као Божијој Премудрости пресудно је утицало на развој учења о Светој Тројници, учења о спасењу и хришћанску космологију

Учење о Премудрости Божијој један је од начина на који су у старозаветној вери развијани теолошки концепти који произилазе из покушаја да се тумаче моменти из откривења који указују на то да је Бог поред тога што је један истовремено и триипостасан. Ово учење је сродно, како по изворима у старозаветном откривењу, тако и по потреби да одговори на иста питања, другим учењима о Посреднику између Бога и света, која се јављају у Старом Завету и међузаветној књижевности, као што је нпр. учење о Анђелу Великог Савета. Од оваквих учења, учење о Премудрости се разликује по својој потреби да одговори на космолошка питања и по својој сродности са философијом.

Са сличним мотивима у новијој руској теологији развија се правац назван софиологија. Он оживљава овај старозаветни концепт, међутим, он занемарује чињеницу да је

ово учење, недвосмислено, већ у Новом Завету, препознато као најава откривења Сина Божијег и да је као такво инкорпорирано у христологију и тријадологију.

Премудрост као „Почетак“

Прве речи Књиге постања, прве књиге Библије, „У почетку створи Бог небо и земљу“, јеврејски читаоци су без проблема исправно схватили, и оне их нису наводиле на криве закључке. Они су ово схватили тако да свет није постојао ни у каквом облику, док га Бог није створио. Касније је ово схватање било формулисано као учење о стварању „ни из чега“ (*ex nihilo*). По оваквом схватању, библијски монотеизам се разликовао од свих, како њему савремених, тако и ранијих и каснијих облика многобоштва. Ово схватање је било подједнако битно за библијско учење о Богу, као и веровање да је Бог

један. Јединственост Бога је нераскидиво повезана са веровањем да је Бог створио свет и да при стварању света није био условљен ничим, што би претходило стварању, било да се то налази „изван Бога“, било „унутар Бога“. Овакво учење о стварању чувало је Божију трансцендентност, независност од света, свемоћ и слободу.

Проблем је настао у време када је темељни библијски исказ о стварању преведен на грчки језик. Јеврејска реч *B'reshith* (=почетак) је преведена грчком речи *arhē*. Ова реч поред значења „почетак“ имала је и многа друга значења која је добила захваљујући већ прилично дугој употреби у философији. Ту је реч *arhe* означавала и „начело“, „узрок“, онај непроменљиви и вечни основ стварности, насупрот променљивом свету. Тако је због изједначавања речи која означава почетак, са оним беспочетним, основна библијска истина, да је Бог једини беспочетан, а да творевина

има почетак, могла бити схваћена двосмислено.

Творци тзв. „мудросне књижевности“, јеврејски теолози из хеленистичком културом обликоване дијаспоре, се зато прихватају нимало једноставног задатка да филозофски појам *arhe* ставе на право место у контексту библијског начина мишљења. Тако схваћен почетак не може бити смештен у било шта што припада области створеног, јер би на тај начин творевина постала савечна Богу. Такође, уколико би се тај појам једноставно применио на Бога, постојала је опасност да се разлика између Бога и света релативизује и тако да се угрози Божија трансцендентност. Тако се долази до концепта „Премудрости“, јеврејски *Chokmah*, а грчки *Sophia*.

У Премудрости садржано је почело света, а она сама се не изједначава са Богом, а још мање са творевином. Она је садржај Божијег „ума“, збир његових замисли о свету, који претходи стварању. У Причама Соломоновим Премудрост за себе каже: „Господ ме је имао на почетку путева својих, пре него што векови постадоше ја јесам“ (8, 22) Тако је помоћу концепта Премудрости Божије очувана Божија трансцендентност, а истовремено је дат одговор на питање „почетка“, онако како га је постављала грчка философија.

Софија и Логос

У Новом Завету, с појмом „почетка“ срећемо се у Прологу Јеванђеља по Јовану. Ту се каже: „У почетку беше Логос“ (Јн. 1, 1). Од стварања као почетка, преко Премудрости, долазимо до Логоса. Писац ове химне, која је ушла у састав Јовановог Јеванђеља, се свакако ослања на „мудросну књижевност“. Међутим, он уместо Премудрост – Софија, каже Логос. Због чега је то тако?

Реч *logos* у (старо)грчком језику је једна од речи са највише значења. Нека од значења су блиска

Старозаветно учење о Премудрости Божијој је поново оживљено у новијој руској теологији. Настао је правац назван „софиологија“. Већина представника овог правца је занемарила чињеницу да је ово старозаветно учење већ у Новом Завету препознато као најважније откриће Сина Божијег и инкорпорирано у христологију и тријадологију.

значењу речи *sophia*, то су значења „разум“, „мисао“. Ова реч има и нека значења која су донекле блиска спектру значења појма *arhe* – „разлог“, „смисао“. Идући дубље у етимологију, реч *sophia* је блиска појму целовитост, а реч *logos* појму сабирање. Међутим, најосновније значење речи *logos* је „реч“. Оно што је садржај ума – премудрост, (про)мисао, постаје реч. Ако је нешто изговорено, онда то постаје објављено – откривено. Уколико даље следимо текст, видимо да је тај Логос, о коме се говори постао откривен као човек Исус Христос. Управо је то што Јеванђелист полази од свог искуства Исуса Христа као откривене Премудрости, разлог због ког мења појам Софија, појмом Логос.

На првом месту, он тиме указује на моменат откривености који значење речи са собом носи. Реч је оно што открива садржај нечијег ума, она изражава нечије мисли. Оно што је било садржај Божије промисли, и што је до тада било делимично познато на основу посматрања творевине и пророштава, сада је добило пуноћу откривења у Христу.

Друго, реч *logos* је мушког рода, за разлику од речи *sophia* која је женског рода. Појам који је женског рода тешко би било повезати с тим да је Христос био мушкарац, али што је још важније са тим да је он Син (Божији), што је главни мотив Јеванђеља по Јовану.

Логос постаде „плот“

Парадокс откривења је у томе што се Логос открива кроз то што је постао „плот“.

Реч *iloshi* је словенски превод грчке речи *sarx*. У савременом српском језику не постоји адекватан превод овог грчког термина. У нашим преводима се зато користи реч „тело“. У неким хрватским преводима се чак користи реч „месо“. У грчком постоји разлика између појмова *sarx* и *soma*. Први појам означава физичко тело живих бића, или пак месо као животну намирницу. Други појам се може користити за тело у ширем смислу речи, као нпр. небеско или геометријско тело. То значи да је Јеванђелист намерно нагласио парадокс откривења духовног и бестелесног Логоса кроз нешто што је њему супротно, а то је физичко грубо тело.

Полемика против докетизма, учења које је порицало стварност Христовог физичког тела, је један од могућих повода за то. То ипак не мора бити пресудно. Разлика између појмова *sarx* и *logos* је за хеленистички мислеће читаоце била већа и теже премостива него разлика између Бога и човека. Они хеленисти, махом философи, који су одбацивали класични многобожачки антропоморфизам богова, веровали су да постоји већа сличност између људског ума и божанске стварности, него између умне стварности материје, нарочито пропадљивог тела. Захваљујући томе је реченица: „Логос постаде плот.“ (Јн. 1, 14), на адекватан начин изражавала величину Божије љубави и снисхођења ради спасења људи.

Закључак

Учење о Христу као Божијем Логосу и Божијој Премудрости одговара на философско питање о *arhe*. Оно такође пресудно утиче на објашњење тајне Божије тројичности. Стављањем у контраст са речју *sarx*, оно убедљиво сведочи о томе колико је Божије снисхођење, зарад спасења света.

– Поводом 100 година од почетка Првог светског рата –

Српска борба у Првом светском рату и ирски револуционарни покрет

др Александар Раковић

Упркос сврставању на различиту страну, ирски републиканци користили су током Првог светског рата пример српске борбе као изговор или инспирацију за ослобођење Ирске од британских власти

Први светски рат је ишао својим трагичним током, а ирски унионисти и ирски сецесионисти нашли су се на различитим странама. Први уз Британију и савезнике, а други уз Немачку. Током Првог светског рата једина два унутрашња устанка догодила су се у Ирској и Србији. У Ирској је Васкршњи устанак (1916) ирских републиканаца организовала Немачка, а Топлички устанак у окупираној Србији (1917) био је дело српских родољуба. Упркос сврставању на различиту страну, ирски републиканци користили су током Првог светског рата пример српске борбе као изговор или инспирацију за ослобођење Ирске од британских власти.

Лидер ирских револуционара Роџер Кесмент је у Берлину 1915. објавио како је „сукоб између Србије и Аустро-Угарске само споредна тема већег питања које дели Европу у оружане таборе“ и да је „сукоб између Беча и Београда“ само делић „велике трагедије“. Кесмент је упоредио српско и ирско питање рекавши како је лондонска штампа озлојеђена због

тога што Аустрија не дозвољава Србији приступ некој јадранској луци, јер „каже нам се да је Србија без луке Србија у ‘економском ропству’ и да је њена независност илузорна док не добије слободан излаз на море. Али шта је са Ирском? С не једном, већ четрдесет лука, најбољих у читавој Западној Европи, које стоје бескорисне и празне. Са преко 1.000 миља морске обале, окренута ка западу, држи морски пут између Европе и Америке, Ирска, под стиском Енглеске, доведена је у економско ропство које нема аналогije у цивилизованом свету“.

Други лидер ирских револуционара Патрик Пирс се по сламању Васкршњег устанка 1916. на сличан начин осврнуо на неприципијелност британске политике. На самом крају обраћања у војном суду који га је осудио на смрт, Пирс је рекао и ово: „Претпостављам да говорим Енглежима који вреднују своју слободу и који тврде да се боре за слободу Белгије и Србије. Верујте да ми такође волимо слободу и прижељкујемо је. Ми је желимо више него ишта на свету. Ако

нас сада савладате ми ћемо се поново уздићи и обновити борбу.“ Пирс је стрељан 3. маја 1916. Ове речи Патрика Пирса, којима је упитао енглеску јавност зашто је Ирској забрањено, а Србији дозвољено да оствари слободу, биле су међу последњим које је изговорио пред смрт.

Пошто је и Роџер Кесмент осуђен на смрт, британски драмски писац и социјалиста Бернард Шо објавио је 22. јула 1916. у *Манчестер гардијану* писмо у којем је тражио милост. Поред осталог Шо је написао и ово: „Што се покорности тиче, Кесмент је био једнако јасан. Он је указивао како петовековна турска власт на Балкану није, према мишљењу Британаца, укинула право сваком Србину да се бори за независност, и закључио је потпуно исправно да исти период британске владавине не може укинути право сваком Ирцу да уради исто.“

За време Првог светског рата српско питање је изазивало висок набој у британско-ирским и унутрашњим ирским односима. И током Англо-ирског рата (1919–1921), Ирског грађанског

рата (1922–1923), па и касније у Слободној Држави Ирској српски пример често је помињан на седницама Дојл Ерена, ирског републиканског парламента који је након Англо-ирског мировног споразума (1921) постао парламент Слободне Државе Ирске. Ево само неких примера.

На седници Дојл Ерена 23. августа 1921. током које се расправљало о одбијању британских предлога за мировно решење Англо-ирског рата узгредно су дотакнуте паралеле између Србије и Ирске. У одговору ирског лидера Де Валера британском премијеру Лојду Џорџу који је прочитан на седници, осуђивани су британски разлози због којих Ирска не може добити независност. Де Валера је писао да ако би такав „чисти принцип милитаризма“ важио у будућности, онда „никада више ниједна мала нација не може полагати право на суверено постојање. Холандија и Данска би могле бити потчињене Немачкој, Белгија Немачкој или Француској, Португал Шпанији“. Посланик у Дојл Ерену Вилијам Стокли обратио се Де Валери и предложио да се међу овим примерима нађе и Србија. Односно, пошто је „толико начињено од Србије, да ли би било добро сугерисати случај Србије“? Де Валера је одговорио како се „плашио да би то одговор могло начинити превише незграпним“, а у питању је „само детаљ“.

Остаје питање зашто Де Валера у писму Лојду Џорџу није поминуо Србију која му је очигледно била на уму. Али можда можемо понудити најприближнији одговор. Током Првог светског рата, дакле, ирски револуционари су више пута искористили пример Србије као поређење и изговор за своју борбу против Енглеза и Британије. Може бити да је Де Валера сада сматрао како је Србија стварањем Краљевине СХС добила толика територијална проширења да би свако ирско упоређивање

са српским, током мировних преговора са Британцима изгледало претенциозно, а можда и контрапродуктивно. С друге стране, српска политичка елита је сматрала да је српско питање решено, а велика југословенска држава је била чињеница. Стога је Де Валера са Ирском упоредио државе које, за разлику од Србије, током рата нису играле значајнију улогу. Стварање њихових држава није плаћено превеликим жртвама, а за стварање Краљевине СХС Срби су масовно положили своје животе. Стога су два национална питања, српско и ирско, била 1921. готово неупоредива.

Србија је у Дојл Ерену и Сенат Ерену помињана током једанаест заседања од 1921. до 1939. и никада није поминута у негативном контексту. Ирци у својим дебатама ни су користили назив Краљевина СХС, док Југославија јесу једном. Ове називе замењивали су именом Србије. На једној од седница ирског парламента 1927. предложено је да Ирска у Србији подигне споменик својим сународницима који су као британски војници страдали на српској територији током Првог светског рата када су се Ирци 1918. нашли на простору јужне Србије (Македоније). Овај предлог Даблин никада није упутио Београду а он би био један од примера ирског помирења након тога што су се Ирци у Првом светском рату нашли на две стране: једни уз Немачку а други уз Британију.

Следећи пример представља повлачење паралеле у ирском парламенту између Младе Босне и Ирске републиканске армије. Наиме, Ирци су 1939. сматрали да је Млада Босна „Ирска републиканска армија Србије“. Треба имати у виду да је између два светска рата карактер Ирске републиканске армије био ослободилачки

Ирска је имала намеру да предложи Југославији да се подигне споменик Ирцима који су се борили за слободу Србије у Првом светском рату

и револуционаран (1919–1923). Исто као и карактер Младе Босне који је такође био ослободилачки и револуционаран. Стога не треба извлачити аналогију између Ирске републиканске армије из међуратног периода и организације која је под тим именом деловала бомбашким нападима након Другог светског рата.

Дакле, ирски републиканци су се често позивали на пример српске борбе у Првом светском рату како би за себе прихватили истоветно право – да буду слободна и независна земља. Сасвим је интересантно како су се примери борбе једног народа на југоистоку Европе преламали на борбу и напоре другог народа на крајњем западу Европе. Ти примери су били веома живи као што је у Ирској била жива слика о слободарском карактеру српског народа, како у периоду борбе за ослобођење од Турске империје тако и у времену борбе за ослобођење од Аустроугарске империје. ■■

– Пре сто година –

Сарајевски фрагменти

Живорад Јанковић

Онима који говоре о умешаности званичног Београда може се рећи:
оно што је знао Београд, то би знао и Беч.

Цветко Поповић као један од актера сарајевске драме после рата више пута је писао о томе. Међу његовим прилозима постоји и посебан осврт у коме разматра оправданост коришћења бомбе првог атентатора Недељка Чабриновића. Закључак је да бомба није погодна за такву врсту акције, јер за активирање тражи више од 10 секунди. За деловање овакве врсте то је читава „вечност“ чак и кад актер не би био окружен ненаклоњеном „публиком“. Бомба је за другу врсту активности – тамо где има довољно и времена и простора. Чудно је да се то увиђа тек после догађаја и да искусне „инструкторе“ који су доста времена провели у борбама и као комите и касније као ратници 1912. тога нису били свесни и раније. Да то није случајно говори и однос 6:4 – шест бомби и четири пиштоља, колико група има на располагању, што показује колико провизорно се ради, те се упорно предност даје коришћењу бомбе. Стога се поред објашњења за неуспех Чабриновића истиче да је Принцип успео управо зато што је имао пиштољ док му је бомба остала.

Прво је Јован Јовановић, некада српски посланик у Бечу, изра-

зио своје изненађење појавом да се и након десет година „опет“ покреће питање одговорности за рат: „У Француској, у Енглеској, у Немачкој, у Америци опет се говори о Сарајевском атентату.“ Никола Пашић, кога је богато искуство „пелцовало“ од свих „изненађења“ овде је затечен: „Опет (је) покренуто питање одговорности за светски рат од људи који мрзе Србе и који би за кривицу немачког и аустријског цара да свале на нас, који смо ни криви, ни дужни нападути, и то све само због тога да би била одбрањена Аустро-Немачка политика *Drang nach Osten*.“ Шта ли би рекли са да после пуних сто, односно 90 година – ти исти људи?

Више пута се каже да је атентат био „дечји посао“. Први се Поћорек изјаснио тако. На упозорење о тешкој атмосфери међу младима и могућим последицама њихове реакције одговара да се не треба бојати деце. Слично каже, али из сасвим других разлога, и Пашић кад тврди да је акција дело аустроугарских грађана, „заправо не грађана него малоумне деце“. Касније ће то изјавити и истражни судија Л. Фефер. За народ, то је ђачки несташлук, како сматра и ондашњи сарајевски

полицајац високог ранга. Према њему, на деловање ђака се у полицији гледа „онако“. И сами актери понашањем то као да потврђују. Током посла морало се пуно чега скривати и притом се више пута кревет користи и помиње као скривалиште што се ради управо у дечјем узрасту. У област „детињарија“ спада и то што се војвода Путник „безбрижно“ бања у земљи највећег могућег противника. Да му је неким случајем Црни Ђорђе био врховни командант не би ни као пензионер смео ни могао тако. Сетимо се како је прошао прота Матија због одласка у турски логор. Утисак је да нико не живи са мање страха од предстојећег развоја догађаја не го Београд. Потребно је то истаћи пошто се кроз разматрање природе атентата тешко прима крајња једноставност акције која се граничи са невероватним и отуда честе тврдње да је у питању велика тајна која се никад до краја неће открити. Полиција може да уради нешто тамо где се ствара широка организација. Где се за атентат спрема појединац готов на жртву, она је немоћна.

Списку „детињарија“ може се додати и то што актери без потребе тајно прелазе границу пре-

ко које су раније легално дошли, а затим се слободно крећу до Сарајева. Каква је вредност ондашњих личних докумената, ако Чабриновић несметано путује са туђим исправама?

Народ у коме се цени подвиг Милоша Обилића из 1389. године, не може ни о Гаврилу Принципу да мисли друкчије већ као о патриоти. Са друге стране, толико се истиче „терор“ и Србији је нелагодно што је тако и чудно им је како ту нема простора за патриотизам, како су поколења навикла да гледају на тај догађај. Ради се о двојном и релативном поимању речи. Тешко је разграничити и појам пораз-победа... За неког је једно за неког друго важније. Срби се не могу похвалити да се ту најбоље сналазе. Поводљиви су и у томе као мало ко.

Вековима сањају о ослобођењу а онда кад су дошли до циља говоре о „освајању“ сопствених области. Онај ко им је разорио земљу успео је да их „убеди“ како се земља „распала“.

Морају се навићи на „когези-стенцију“ појмова и да је за део Европе, поготову онај империјални то само „терор“. Било би идеално, иако је то излишно очекивати, кад би бар неутрални део света, ако га има, прихватио да постоје и они за које је Сарајевски атентат као чин отпора окупатору дошао из патриотских побуда. Јединствена дефиниција појма не постоји. Реч повремено користе и сами актери током саслушања, али у далеко ширем и друкчијем значењу, поготову је не свде на злочин како се данас скоро редовно чини. „Прет него се растанемо да нас схватите. Да нас не сматрате злочинцима. Ми смо волели наш народ... Ми смо што хоћете, али зликовци нисмо...“ Изјавама оваквог типа као да су предосетили како ће се за сто година о њима говорити и већ тада такве оптужбе одбацују.

Ако се говори о „скупоћи“ акције како неки у задње време радо чине и под тим углом погледа

у српску историју онда то није само „скупоћа“ већ је „расипање“ и то непрекидно – није било времена у коме на некој тачки реалног, а не само формално усвојеног, српског простора није било неке побуне као по правили у крви угушене.

Око мера безбедности у овом случају има много приче а она је особена. Тамо где се десио успели атентат никако не може бити речи о доброј безбедности па ма како да је то солидно или професионално урађено. Касније се тврди да је безбедност 1914. била бледа копија оне из 1910. кад је Фрања Јосиф долазио. Не узима се у обзир да владар и надвојвода нису исто, а то се одражава и на мере безбедности. Занемарује се и да његов непризнати брак може да утиче на оцену значаја личности, самим тим и на углед код одговарајућих служби. Добро је познато да Беч има врло развијену обавештајну службу, поред осталог и у Београду. Онима који говоре о умешаности званичног Београда може се рећи: оно што је знао Београд, то би знао и Беч. Кад се прате српске новине онда је полиција и агентура у Сарајеву толико присутна да је има просто „свуда“. Доказ за то су и околности Принципове акције. Под утиском величине његовог успеха занемарује се низ битних детаља. Да је неким случајем упућен само на себе, Принцип не би могао да дејствује. На њега се већ устремio агент из близине у намери да га спречи. Ту се нашао М. Пушара, човек који се ретко помиње, и правовремено омео потез агента што је атентатору било довољно за успех. Накнадна памет доживљава и представља друкче.

Гаврило Принцип током школовања
Извор: wikipedia.org

Да је први актер успео, за другог не би било шансе. Све оно што се касније везује за Гаврила Принципа ишло би уз Чабриновића као јединог. Учинак делује „ретроактивно“. Дотле, у стварности само „ђак“ који наднични да би преживео и кога нико не примећује преко атентата постаје „личност“ и сви желе таквог Принципа да виде и кроз претходно време. За успех се веже све што је најбоље и тамо где не ма покрића. По плану акције, на „нижа“ места постављају се они од којих се најмање очекује. Тек онда долазе искуснији. Чабриновић је четврти у низу и тек он дејствује као први. Десио се као у песми о Старини Новаку:

*Па наџони један на друџица:
Што љоуџица дели Радивоје,
Дочекује млади Таџомире;
Што уџече младу Таџомиру,
Дочекује диџице Груџица;
Што љоуџици диџице Груџица,
То дочека Сџарина Новаче.*

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (14. део) –

фото: <http://www.rtv.rs>

Аустроугарска зверства

Антоније Ђурић

– Одвели су две хиљаде жена да би их у светом храму – силовали –

Официри силују иза олтар

Зверства која су у Шапцу извршили аустроугарски војници, записао је Рајс, била су нечувена. Војници покупили све жене и девојке у граду – њих око две хиљаде. Један део је био затворен пет дана у хотелу „Европа“.

Није им за то време давано ништа друго осим мало хлеба и воде. Прва ноћ је протекла без насиља. Друге ноћи водили су их каплари и наредници у посебну просторију и питали где су им мужеви, где су српски положаји, где су трупе. Кад су ове несрећне жене одговарале да не знају – тукли су их кундацима.

Наредних ноћи упадали су у собе и одводили девојке. Један их је узимао за ноге, други за главу. Кад су почеле да вичу – запушили су им уста марамом...

Из овог хотела су одведене у „Касину“, одатле у цркву, где је било много света. Кад су се наши војници враћали, потискујући непријатеља, свима је било наређе-

Колика је била Аустроугарска

Аустроугарска монархија била је састављена од два дела: Аустрије и Угарске (Мађарске). Поред ове две државе она је у свом саставу држала Чешку, Словачку, Хрватску, Словенију, Војводину, Босну и Херцеговину, делове Пољске, делове Румуније и делове Италије. И док је величина Аустрије износила 73.660 квадратних километара на око 6,5 милиона становника, а Угарска 92.000 квадратних километара са 7,5 милиона становника, дотле су туђе територије у њеном саставу обухватале простор од 504.889 квадратних километара са око 37,5 милиона становника.

Од око 51,5 милиона становника – Аустријанци су чинили 23,5 одсто, а Мађари 19,5 одсто. Приказујући их овде у процентима, Чеха и Словака било је 16,5, Срба, Хрвата и муслимана 10,5, Словенаца 2,5, Пољака 10, Украјинаца 8,5, Румуна 6,5, Италијана и осталих 25 одсто. У овом склопу ваља посматрати и број аустроугарских војника, с тим што је 75 одсто официра било из Аустрије.

но да кличу Мађарској. Официри су силовали девојке иза олтара... У часу кад су српски војници ослобађали овај град, окупаторска војска је ове сироте жене разместила по улицама како би изгинуле од српских куршума и граната...

Други део похватаних жена и девојака насилници су повели. Међу овим јадницама, бележи Рајс, биле су две-три које су родиле дан-два пре овог мучења.

Иза цркве, разбојници, јер војници достојни овог часног имена не могу извршити овако прљава недела, искасапили су велики број сељака и варошких становника...

Шабац није далеко од Липолиста – бележи даље Рајс – тако да је тамо брзо стигао аутомобилом који му је српска влада дала на располагање. Липолист је једно од оних мачванских села за које се чини да им нема краја. То је пре рата било богато село, као што су богата готово сва села у Мачви, главној житници Србије. Сада је све тужно! Аустро-Мађари су прошли кроз овај крај. Ено куће Маринковића, ишаране куршумима. Сељаци и сељанке склонили су се у ову кућу, мало јачу од осталих – Швабе су пуцале на њих кроз прозор... Пет убијених и пет рањених. Други су ушли код Марте Стојковић, чији је муж био на фронту. Опљачкали су целу кућу и из пушке убили њеног дванаестогодишњег сина Веселина, а његов леш потом приковали за врата. Мајка је рањена у кук и ногу – бајонетом.

Рајс је у многим вођњацима околито видео мале хумке у које је пободен крст и бачено неколико цветова. То су гробови жртава аустроугарских варвара који нису дозволили да се сахране на гробљу.

У Липолисту је Рајс затекао војводу Степу Степановића.

Војводин штаб је био смештен међу сандуцима муниције, без крова. Војвода је ту радио преко целог дана. Воли самоћу и не воли да остане у затвореном простору. Рајса је примио веома

љубазно, задржао га на ручку и понудио јабукама које су му доносили сељаци.

Дуж пута од Липолиста до Петковице Рајс је видео трагове безобзирног бекства Аустро-Мађара, протераних са Цера: испретурана кола, брдски топови, коморцијска кола, лешеви коња, а по јаругама лешеви у сивоπλαвим униформама.

Жртве старци и дечаки

На улазу у село Петковицу дочекао их је кмет Пантелија Марих: у његовој општини побијено је 56 особа, три су рањене, 26 их је одвео непријатељ... Жртве су углавном старци и дечаки. Општина и школа – нестали у пламену. Непријатељски војници су у специјалним посудама носили течност којом су прскали воће и палили шибицом.

Сељанке долазе да обиђу своје мртве мученике, сахрањене свуда по вођњацима. На хумке оне победају запаљене свеће и као да разговарају са мртвима... Рајс чује њихов шапат: „Мили мој, ти си био моје благо, зашто си ме оставио...“

Двојица дечака у селу Рибари, Драгутин Крсмановић и Драгомир Павловић, који су пуким случајем остали у животу, сведочили су доктору Рајсу шта се збило у селу. Кад су Швабе улазиле у село, једна сељанка је довикнула дечацима да беже, јер војници убијају све редом.

Они су успели да умакну, а кад су се вратили у село затекли су ужасне призоре – њихови родитељи били су убијени на зверски начин. Само у овом селу убијено је 58 особа, спаљено 30 кућа и 200 амбара. Љубомир Тарлановић, седамнаестогодишњак, рањен је бајонетом у леђа. Његов млађи брат Михаило, који је Швабама допао шака – убијен је на зверски начин: на његовом телу избројано је петнаест убода бајонетом.

Стално хушкали на рат

Начелник аустроугарског Генералштаба Конрад фон Хецендорф тражио је двадесет четири пута да се објави рат Србији. Он је у Меморандуму бечком министру спољних послова још 2. јула 1909. године, дакле, пет година пре атентата на Фердинанда у Сарајеву, истицао да најближи природни развој упућује Аустроугарску монархију на Балкан, на превласт на Јадрану и да Аустроугарска мора себи припојити Србију и Црну Гору.

Хецендорф је увек истицао: „Ако наше трупе буду у Нишу, ако ми будемо тамо господари, онда ће наш утицај бити обезбеђен како у југозападном делу Балкана тако и на Балкану уопште. Србија је једна искувише плодна земља, обдарена природним богатствима и необично способна за развита, па не треба пустити да њена богатства опљачкају друге државе.“

У контексту такве политике, аустроугарски министар спољних послова гроф Голуховски је 6. јануара 1901. године изјавио: „Ми ћемо просто придавити Србију, ако дође до чега озбиљнијег на Балкану, и Србија се можда усуди да води друкчију политику од оне коју ми хоћемо.“

О свему што је видео и чуо Рајс је писао светским листовима. Тако је свет сазнао истину о нечувеним зверствима аустроугарске војске и жељи Беча и Пеште да српски народ избришу с лица земље.

— наставиће се —

Ходочашће библијским светилиштима

Ветиљ

— други део —

(наставак из *Православља* бр. 1131)

Јован Блајојевић

Ветиљ својом историјом представља својеврсну илустрацију величине и пропадања јеврејске државе, пре свега Израиља

Ветиљ у доба судија и ране монархије

У периоду судија Израиљевих и током владавине цара Саула, Ветиљ је био значајан култни центар, око којег је постојао низ мањих светишта (Суд. 21, 19). У Ветиљу је постојала култна грађевина која је коришћена као јажвистички храм. У ње му је током једног дела периода судија био смештен и *савезни ковчеј* древног Израиља (Суд. 20, 18; 26–27; 21, 2–4). Поједине харизматске личности древног Израиља су биле повезане са Ветиљом. Међу њима се истиче Девора, судија-пророк. Њено обитавалиште, *под ђалмом у Ђорју Јефремовом*, налазило се између два снажна култна средишта, Ветиља и Раме (Суд. 4, 5). Витлејемски левит, чија је иноча сурово злостављана и у убијена у Гаваји, служио је у *дому Јахвеовом* (Суд. 19, 18; уп. 21, 2). Под *домом Јахвеовим* се можда подразумева ветиљски храм називан још и *домом Боја Силноја*. Назив је ана-

логан јажвистичкој формулацији *Јахве над војскама*. Она је повезана са *свешћим рајшовима* древног Израиља (=тзв. *рајшови Јахвеови*, уп. Суд. 20, 18.23.26.27; 21, 4). Ветиљ се повезује и са догађајима који су означили прелазак друштвеног уређења Израиља из лабаве конфедерације племена у чврсту и централизовану монархију (1 Сам. 10, 3). Овај процес

пророчког покрета Израиља (1 Сам. 10, 5).

Ветиљ у доба подељене монархије и асиро-вавилонских освајања

Цар Давид је у раном периоду своје владавине учинио знатан напор како би централизовао јеврејску монархију. Део те централистичке политике и династијске пропаганде, свакако не без искрених религиозних побуда, била је и изградња јерусалимског храма која је била дело Давидовог сина Соломона. Централистичка политика и изградња јерусалимског храма умањили су култни значај Ветиља. Обнова култног значаја Ветиља повезана је са поделом уједињене јеврејске монархије. Владар север-

Према неким схватањима бикови постављени у царским средиштима Израиљског царства били су видљиво подножје невидљивог Јавхеа који се *надвијао* над Јеровоамовом државом. Јеровоам највероватније није желео да својом верском политиком ослаби јажвизам и оснажи предизраиљске идолатријске култове Ханана, али се показало да је његова верска политика имала управо такве ефекте, препознатљиве нарочито током владавине цара Ахава и његове феничанске супруге, Језавеље – ватрене поклонице Вааловог култа. То је вероватни разлог због којег библијски писац прави свесну паралелу између синајског идолопоклонства и поступака цара Јеровоама (1 цар. 13, 28; уп. Изл. 32, 4).

друштвено-политичких превраћања био је чврсто повезан са делатношћу пророка Самуила. Он је знао да је Ветиљ ходочаснички центар и знао је за култ који се практиковао у вези са локацијом Рахиљиног гроба и *хумом Божијим*. Нека од ових светишта су вероватно била центри раног

них племена, Јеровоам, учинио је Ветиљ царским светилиштем и ходочасничким центром (1 Цар. 12, 29–33). Тамошњи култ, иако критикован од пророка, није био потпуно одступање од јажвизма. Напротив, у Ветиљу су превладале древне јажвистичке култне форме које су дозвољавале материјално

1. Самарјански украс од слоноваче: крилата сфинга са периком обучена у украсни килт – доказ асирског верског и културног утицаја у периоду подељеног царства

2. Висина или идолатријско светилиште са територије северне јеврејске царевине. Слично светилиште, мада вероватно велелепније изграђено, постојало је и у Ветилу, једном од царских светилишта Израиља

представљање Јахвеа или макар барем овакву врсту представљања у оквиру јахвистичког култа. Јероваам је, наиме, у Ветилу подигао скулптуру бика. Ова зооморфна представа била је прихватљива и старој хананској популацији која ју је повезивала са култом плодности и представама Ела и Ваала.

Кључну улогу у ветилском култу имали су нелевитски свештеници. Они су представљали један од кључних ослонаца Јероваамове владавине. Практиковали су синкретистички култ, који је био одређен верским календаром, вероватно модификованим под египатским утицајем. Синкретизам је имао погодно тле у мешовитом израиљско-хананском становништву Ветилу (1 Сам. 30, 27). Подржаван је од стране Јероваама који је у њему видео средство истицања своје независности од Јерусалима. Он је као способан владар, вешт политичар и својеврсни државник, Израиљском царству обезбедио период економског и политичког просперитета. Библијски писци су га, ипак, осудили као идолопоклоника упорног у свом греху (1 цар. 13, 2–6.33.34). Доцније је пророк Амос поновио осуду ветилског култа, као и култне праксе доминантне у Израиљу тог доба уопште (Ам. 5, 5; 7, 9). Амосова критика је имала снажан одјек. Локални царски свештеник био је принуђен да о овом догађају извести самог Јероваама.

Пророк Амос говори о Ветилу, Вирсавеји и Галгалу. Ово су светилишта која се у Постању повезују са праоцем Јаковом, а која су у каснијој историји оскрнављена синкретистичким култом цара Јероваама. Амос је најавио уништење ових градова и њиховог култа у ванредно лепој пророчкој алегорији.

Поручио му је да је *Амос додигао буну на њега* (Ам. 7, 10–13). Вероватно да је Амосов пророчки укор имао снажан одјек међу локалним ветилским пророцима. Они су упркос искварености ветилског култа остали у Ветилу како би се борили против идолатрије (1 цар. 13, 29).

Ветилска пророчка школа постојала је све до времена снажног антијахвизма царице Језавеље (2 цар. 2, 2–3) и била је блиска пророчким вођама Илији и Јелисеју. Ова пророчка школа сачувала је сећање на пророка који је укоравао Јероваама пророкујући о божанској одмазди. Његово гробно место било познато све до цара Јосије, који је испунио његово пророштво (2 цар. 23, 17.18) уништивши и светилиште у Геви, оближњем култном центру под утицајем Ветилу. Ову повезаност потврдила су археолошка ископавања у којима је у Геви пронађен олтар који је имао очигледне сличности са ветилским и који је можда прављен по узор на ветилски. Богослужбени обрасци које је у Ветилу поставио Јероваам нису напуштени ни током владавине радикалног

јахвисте, цара Јуја (2 цар. 10, 29). Култни значај Ветилу је надживео Израиљско царство. У времену асирске владавине Ветил је постао катихетски центар из којег су свештеници подучавали насељенике законима *Бога ове земље (=Израиља)*, односно синкретистичко-јахвистичкој вери. Самарјани, као религијско-национална група, настали су као последица ове катихетске делатности ветилског свештества. Судбину Ветилу су библијски пророци тумачили у светлу верске срамоте Израиља (Јер. 48, 13). Његова судбина остаје опомена и *новозавешном Израиљу*, хришћанима који често заборављају да Бог не живи у *рукошвореним светињама* (макар оне биле сачињене и од живих божанских каменова *Вешилу*). Формална исправност култа и његова усклађеност са наслеђеним и вековним обрасцима ни данас није гарант његове прихваћености пред Богом који нас преко Св. апостола Петра позива на потпуну преданост, односно да се *као живо камење узиђујемо у духовни дом* (1 Пт. 2, 5; уп. Отк. 3, 12).

Никољдан 2011. г.
у Цркви Св. Луке
у Виченци

Парохија Светог Луке у Виченци

Јелена Глишић и Снежана Петровић

Мислимо да већина нас није ни свесна у коликој смо предности што живимо у Виченци, граду у коме имамо нашу православну цркву и парохију, нашу српску школу, неколико удружења.

Протојереј-ставрофор Миливоје Топић, парох Српске православне парохије Светог Луке у Виченци, недавно је пензионисан. Отац Миливоје је у парохији Светог Луке, која обухвата регије Венето и Трентино – Алто Адиђе, служио 19 година, од њеног оснивања. Мало се зна о томе како је изгледао почетак и велика борба за опстанак током свих ових година. „Прве три године биле су најтеже“, причао је отац Миливоје и они који су му помагали у оснивању парохије.

По статистици из 2011. године, у Виченци има 9.692 православних Срба (са регуларним документима и пријавом становања), што је 10% од укупног броја странаца који живе у Виченци и њеној околини. У целој Италији живи и ради, по истој статистици, 52.954 Срба. Али треба узети у обзир да има и много нерегуларно усељених Срба који стално пристижу и чији просек чекања боравишних докумената траје око 3 године.

Колики је проценат Срба који посећују цркву нико не зна, али оно што знамо јесте да нема празника и Литургије када црква није пуна народа. Неки долазе и из места удаљених по 100 и 200 km.

Увек смо се дивили оцу Миливоју. Колику је само снагу и здравље Бог даровао њему и његовој супрузи Нади, који су неуморно служили Цркви, парохији и свим парохијанима. Њихов брак и међусобно поштовање су били пример свима нама, јер је складан брак у ово наше време тешко остварљив. Диван глас протинице Наде сваку Литургију је красио и појачавао осећај молитве и блискости са Господом. Било је и негодовања, нарочито међу онима који нису често посећивали цркву, или који једноставно нису размишљали који је разлог што на велике празнике, а нарочито у току постова, Литургија траје дуго; а било је то стога што се исповедало и причешћивало и по 200 људи.

Живим у Виченци 12 година, а моје учешће у парохији Све-

тог Луке почело је пре 8 година. Долазим редовно у цркву тек последње 3 године, од када смо добили на коришћење једну стару римокатоличку цркву посвећену Пресветој Богородици, у центру града. Тај храм смо реновирали и оспособили да на сваки наш празник служимо Литургију и да се причешћујемо. Унутрашњост ове цркве је после трогодишњих радова постала права лепота православља, а на коју смо сви ми поносни. Диве јој се и случајни пролазници, туристи, познаваоци уметности и сами староседеоци Виченце.

Наш живот у туђој земљи дуга је прича. Овде један дан не траје 24 часа, већ неколико сати, недеља је као дан, месец као недеља, а година као месец. И док се човек окрене, прође деценија и ми увиђамо да наш боравак овде ни је привремен, како смо се надали када смо овамо долазили. Какав је осећај бити странац у туђој земљи, а већ после неколико година постати странац и у својој, шта

Откако смо у Цркви, осећај да смо странци је нестао, као да никада није ни постојао. Као прави пастир, све нас је очински окупио, веровао у нас и био много више него свештеник. Он је био наш отац и мајка и брат и пријатељ и најбољи друг, и строг и благ.

осећа Србин православца, у кавом је стању његова душа, стално понижавана, у физички увек исцрпљеном телу од тешких послова, који су по неписаним правилима богатих држава намењени странцима, то знају само они који овде живе. Осећамо тугу, незадовољство, чежњу, али и даље тражимо, или чекамо да нас неко пронађе. Наше душе пронашао је отац Миливоје, и као прави исцелитељ, тугу претворио у радост, незадовољство у смисао, чежњу у утеху. Откако смо у Цркви, осећај да смо странци је нестао, као да никада није ни постојао. Као прави пастир, све нас је очински окупио, веровао у нас и био много више него свештеник. Он је био наш отац и мајка и брат и пријатељ и најбољи друг, и строг и благ. Гледао је својим увек будним оком свих ових година како смо расли у вери, гледао је нашу децу како расту и постају људи, младе људе како постају стари. Свештеник који није научио језик земље у којој је толико година живео, јер је стално био са својим народом и окупиран пословима у цркви, а кога су поштовали и волели сви Италијани који су га упознали: доктори, професори, епископи, свештеници и обични грађани. Свештеник који не користи интернет, а свакога је саслушао, сваком одговорио, никога никад одбио и свуда стизао.

У овој парохији су се родила деца која су научила да поштују своју веру, земљу, порекло, језик и традицију, више и боље од многих који живе у матици. У овој парохији постоје 4 културно-уметничка друштва настала благословом оца Миливоја, и у току је оснивање Удружења родитеља српске школе. Свако удружење има своју сла-

ву и држи се српске традиције и обичаја по учењу наше Цркве. Поред свих активности, ова друштва су презаузета хуманитарним акцијама, а постоји и огранак Кола српских сестара, које је основано у Трсту 1997. године. Сам отац Миливоје је сакупио и послао велике количине санитарског материјала, гардеробе, лекова и других потрештина широм Србије (највише на Косово и Метохију) и Републике Српске.

У овој парохији редовно се одржавају часови веронауке за децу и за одрасле, који су увек били бесплатни и донели много плодова. Постоји и српска школа коју је ове године завршило 237 ђака. Ова велика заједница дело је самог Господа, али кроз труд оца Миливоја. Колико болесне деце и људи је излечено и послано на лечење његовом заслугом, колико сиромашних помогнуто и утешено, колико школовано, колико бракова је спасено, колико слава се слави (а некада смо мислили да је то немогуће ако ниси у свом родном месту), колико славских колача су умесиле домаћице које некада то нису знале, а које је томе научила на ша протиница Нада. Колико парастоса, колико бадњака и сламе, колико ускршњих јаја и ду-

ховских венчића, колико домова је освештано, колико молитве, колико вере, колико упорности, храбрости и борбе, колико нељуди који су постали људи. Могло би се још набрајати...

Мислимо да већина нас није ни свесна у коликој смо предности што живимо у Виченци, граду у коме имамо нашу православну цркву и парохију, нашу српску школу, неколико удружења. Коначно, можемо рећи да се осећамо као код куће, иако у туђој земљи. Постали смо свесни тога тек пре пар година и та чињеница нас чини срећнима и задовољнима. Надамо се да ћемо се сви потрудити да ово богатство сачувамо. Српска Црква и Српска школа много значе нама, а још више нашој деци, која Италију у којој су рођени доживљавају као своју земљу. Поред очувања порекла и традиције, зближили смо се, родила су се многа нова пријатељства и љубави, стекли смо дивне нове пријатеље.

Протојереј-ставрофор Миливоје Топић

У српској школи, 2013. г.

„Дизајнирани мотиви у византијској уметности“

Анђео носи крст у венцу,
400–599. г., Египат

Птица и крст унутар венца

КОПТИ И ВИЗАНТИЈСКИ МОТИВИ

Милена Сћефановић Саји

Богатство дизајна и колористичка величанственост
коптског текстила карактеристике су одавно познате.

У Музеју уметности Метрополитен у Њујорку, одржава се изложба под називом „Дизајнирани мотиви у византијској уметности“. Изложен је коптски текстил јер је својевремено Египат био најјужнија провинција Византијског царства и самим тим део њеног културног круга. Таписерије, због одговарајуће климе добро очуване, особена су карактеристика њихове уметности, а текстил је препознат као пример мотива популарних шара византијског света.

Египат је чудесна земља богатог наслеђа. Почевши од античких философа Питагоре, Солона, Платона, Талеса, „оца историје“ Херодота, сви су путовали на то место које је сматрано за обавезан *locus* за философско размишљање и истраживање. Александријска библиотека, философи и њихова школа, направили су од Египта центар културе, интелекта и дискурса за многе генерације.

То наслеђе је пренето на теологију, истраживања и праксу. Крајем II столећа у Александрији се оснива богословска школа, велики универзитет хришћанског учења. Ту се хришћанска мисао раз-

вијала, чиме се обезбедила платформа на којој се хришћанство даље ширило по Европи.

Прва духовна пракса раних хришћана се огледа у анахоретима, Св. Антонију и његовим следбеницима који су обликовали идеју монаштва.

Египат је библијска земља, Старог и Новог Завета, са фараоном који је први покушао да уведе монотеизам.

Марија и Јосиф са малим Христом, склањајући се од Ирода, пронашли су уточиште у Египту и ту провели више од три године. Осећали су се сигурно, јер још од Мојсија везе на овом поднебљу биле су јакe. Египатски хришћани томе приписују посебно значење и за њих је то извор је великог поноса, јер је Бог одабрао њихову земљу као сигурно место за свог Сина. Данас, Министарство туризма у сарадњи са Коптском црквом планира да организује руте којима су се они кретали кроз Египат.

Контакт са овом старом хришћанском традицијом одржавају данас Копти, потомци древних Египћана. Нажалост, угњетавана мањина у сопственој земљи.

Када је хришћанство стигло у Египат коптска уметност је већ еволуирала. Интегрисани су контрасти, укључујући класичне, египатске, грчко-египатске, персијске утицаје као и касније, византијске и сиријске, у јединствене коптске таписерије са тешко дефинисаним стилем.

Текстил је садржавао митолошке теме, орнаментику и фигурацију. Лако преносан, коришћен је као симбол за пренос идеја, политичке моћи, религиозних садржаја и друштвеног статуса. Употребљаван као декоративна тканина за завесе, за улепшавање кућа, краљевских резиденција, као олтарски прекривач, за украшавање светиња. Радови на овој изложби се углавном односе на изобиље и благостање. Многи од мотива, међу којима су птице, звери, људи, персонификације годишњих доба, пратиоца бога Диониса, настали у класичној и фараонској уметности, са хришћанским крстовима додатим у византијској ери која обухвата углавном период од V до средине VII столећа.

Мада је вез повезан са Византијом, техника таписерије дозвољава декорацију вуном која

1. Византијски период, оранте, анх, христогорам, вуна и лан, око 500. г., Египат / 2. Богородица са Христом, viseћа икона, таписерија, око 500. г., Египат / 3. Жртвовање Исаково, VII–VIII столеће / 4. Циклус у медаљону, VII столеће

је уткана у платно и украшавана разноврсним мотивима, који би требало да се носе и красе. Вуна се лакше боји, што је допринело колористичкој живописности, коришћене су углавном боје биљног порекла и јединствена мурекс шкољка за љубичасту.

Египћани су одувек били дубоко религиозни, о чему је писао још Херодот. Идеје о смрти и васкрсењу бога, суђење души и рајски загробни живот, пост, молитва и аскетизам уопште, били су одлична припрема за прихватање хришћанства. Када се прелаз једном догодио, одлучили су да прекину са старом паганском религијом и формирали су за себе и азбуку којом су написали коптску верзију Светог Писма. Одбацили су и све погребне амајлије, симболе, осим једног, знака анх који значи „живот, живљење“. Овај древни египатски симбол вечног живота, постао је еквивалент Христовом крсту, који је сам по себи симбол вечног живота. Намењен за дах живота древних богова и мртвих, усвојен је од Копта због тога што означава васкрсење и живот и због своје сличности са Константиновим христогорамом. *Crux ansata/ankh* симбол, крст и христогорам представљају христизацију анха, старог египатског симбола живота.

Коптске тканине са хришћанском тематиком представљају наративне сцене које обично приказују старозаветне приче о патријарху Јосифу, јеврејском везиру Египта, Јони, жртвовању Исака,

Вазнесењу Илијином, о Мојсију. Омиљене су им и оранте, светитељи, св. ратници на коњима и мотив крста.

Таписерије су ношене као део тунике или класичне хаљине, као шал у касноантичком свету. Постоје посебни делићи тканине – медаљони који на хаљинама, одећи и приказују епизоде из живота светих као континуирани циклус.

Копирање византијских мотива огледа се и у ткању јеванђелских сцена, од Рођења до Христових чуда. Епизоде сачуване на тканини сведоче о обичају који је усидрен у медитеранској традицији, а то је употреба орнамената на текстилу који су имитација слика и украса углавном са мозаика. Од III и IV столећа ова пракса се шири, тако да лозе пузавице, цветне и геометријске шаре у јарким нијансама прелазе на одећу. Декоративни мотиви су често исецани са већих тканих текстила и додавани на друге, познати мотиви који су сачувани и које познајемо у уметности потичу са овог текстила.

Пракса ношења украшених хаљина у паганском контексту која потиче из римског периода, наставила се и у раном хришћанству јер се веровало да је ношење хаљина са светим сликама угодно Богу. Оци Цркве и свештенство су били против и сматрали су то глазуrom побожности. Најпознатији пример је мозаик у Цркви Сан Витале у Равени из VI столећа, где царица Теодора носи широку хаљину која је при дну украшена иконографском представом Поклоњење мудраца.

Познати византолог А. Лидов каже да у ношењу секуларне одеће у идеји освећења кроз иконе у Византији нису видели ништа лоше, јер је за њих то имало симболично и духовно значење, за разлику од идеје познатих италијанских дизајнера Долче и Габана који су креирали колекцију инспирисану Византијом за јесен 2014. Ревизија је изазвала реакције у православном свету, овај давно заборављени обичај је оживљен, неко се диви, а неко негодује сматрајући то за светогрђе (www.matrony.ru).

Пример је и таписерија (можда део хаљине) са Богородицом на престолу која држи Христа Младенца у крилу, украшена бисерима и драгим камењем, окружена Арханђелима Михаилом и Гаврилом, док се у горњем делу налази устоличени Христос ношен од стране два анђела, што представља евокацију како на Вазнесење, тако и на апокалиптичне визије Бога. Дванаест медаљона садрже попрсја апостола међу раскошним биљним врежама. По графичком стилу, наборима одеће, шематском карактеру лица, меком и нијансираном моделовању, највероватније датира између V или VI столећа, периода најстаријих познатих икона.

Богатство дизајна и колористичка величанственост коптског текстила карактеристике су одавно познате. Дизајн, коптски и византијски мотиви у текстилу, наставили су да утичу на каснији визуелни репертоар исламског периода.

Ставрофорный протоиерей Саво Б. Йович

[протојереј-ставрофор Саво Б. Јовић]

Этническая чистка и геноцид славянской культуры на Косове и в Метохии: Свидетельство о страдании Сербской Православной Церкви и сербского народа

[Етничко чишћење и културни геноцид на Косову
и Метохији: сведочанство о страдању Српске
Православне Цркве и српског народа
од 1945. до 2005. године]

Москва : Паломник, 2014.

ISBN: 9785880600748

Језик: руски

Тврди повез; 21,5 cm ; 224 стр.

Протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић већ више од 20 година објављује књиге, истражује и отворено пише о страдању Српске Цркве, свештенства и српског народа. Сабравши свадотадашња истраживања, са филозофском дистанцираношћу (и поред ауторовог личног искуства – вишегодишњег робијања у послератном, комунистичком режиму), и на основу изворишних, аутентичних докумената, у штампи се, пре неколико година, појавило његово дело под насловом *Етничко чишћење и културни геноцид на Косову и Метохији: сведочанство о страдању Српске Православне Цркве и српског народа од 1945. до 2005. године*.

„Овом књигом сам покушао, да кроз извештаје надлежних епархијских архијереја Епархије рашко-призренске, као и других лица која су у њој боравила укажем како су исељавања Срба са Косова и Метохије била последица насиља од стране та-

мошњих Албанаца над њима. На страницама које следе су претње, физички напади, злостављања, убиства, силовања, отимања имовине, провале, рушења и обесвећивања храмова, а у средствима информисања сем славопојки о *брајству и јединству*, нема ни помена о злу кроз које је пролазио српски народ“ – записао је у уводном слову аутор, припремајући тако читаоца на суровост приказаног живљења у наративној прози која следи. Јавност је некако морала бити обавештена. Упркос настојањима ОЗНЕ (која је нпр. само у октобру 1947. запленила све списе Архијерејског намесника гњиланског са подацима о страдању за време 2. св. рата), истина о страдању Српске Православне Цркве и њене пастве је морала кад-тад изаћи на видело, а то је пало у задатак *Сведочанству*.

Одмах по представљању српској читалачкој публици ова трагична и горка историја преведена је на енглески језик –

енглеско издање је штампано 2007. године (Savo B. Jović, *Ethnic cleansing and cultural genocide on Kosovo and Metohija: testimony to the suffering of the Serbian Orthodox Church and Serbian people from 1945 to 2005*, Belgrade : The Holy Synod of Bishops of The Serbian Orthodox Church, 2007).

Голготско зборење о страдању српског народа и његове Цркве на Космету обилује релевантном грађом – сваки податак, свако поглавље је историјски документовано и поткрепљено спасеним и сачуваним доказима из архиве Св. Арх. Синода СПЦ, те тако, готово математичком прецизношћу, сведочи о геноциду над Србима у шездесетогодишњем послератном периоду – од 1945. до 2005. године.

За књигу *Етничко чишћење и културни геноцид на Косову и Метохији* Митрополит Амфилохије, који је написао предговор, каже: „Циљ свједочанства ове књиге јесте да буду будилник насиљем помрачених са-

вјести моћника овога свијета, не би ли коначно судили и пресудили о Косову и Метохији... сагласно Божијој неподмитљивој правди и истинској човјечности.“

Ову чемерну историју страдања нашег народа на руски језик превео је г. Илија Числов, иначе главни уредник издања *Сабраних дела* Св. Вл. Николаја Велимировића на руском језику. Преводац је аутор и поговора руском издању ове књиге. Како Числов каже – руском читаоцу је кроз ову књигу попуњено сведочанство о Голготи српског народа на КиМ – из пера аутора који је бивши заточеник титоистичког режима, а сада главни секретар Св. Арх. Синода СПЦ.

Аутор, протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић је рођен 1954. у Милином Селу у БиХ. Богословију Св. Арсенија завршио је у Сремским Карловцима, дипломирао је на Православном богословском факултету „Св. Василије Острошки“ у Фочи, а докторирао на Учитељском факултету у Београду.

До сада је објавио осам књига: *Анђели звериње куће*, *Зайиси из земничке шамнице*, *Кроз босански ојањ*, *Свишћење у предвечерје*, *Ушамничена црква*, *Христов Светосавац*, *Михајло Пушин*, *Св. Исповедник Варнава Епископ Хвостански* и *Епископски чишћење и културни геноцид на Косову и Метохији*.

Снежана Круинковић

Драган Шућур

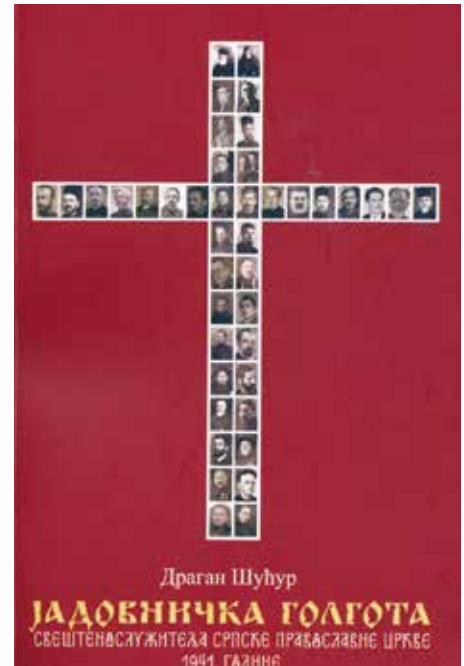
Јадовничка голгота свештенослужитеља Српске Православне Цркве 1941. године

Бања Лука : Удружење грађана Јадовно 1941, 2014
119 стр. : илустр. ; 21 cm
ISBN: 978-99955-697-2-3

Драган Шућур, дипломирани теолог и магистар историјских наука, који службује у Бањалуци као војни свештеник у Оружаним снагама БиХ, написао је за сада неколико радова из историје Српске Православне Цркве, укључујући и књигу *Бањалучка епархија за вријеме епископа др Василија (Костића) 1947–1961*. Сарадник је на пројекту *Енциклопедија Републике Српске*, којим руководи АНУРС. Учествовао је на Првој међународној конференцији о систему логора Јадовно–Госпић–Паг 1941, која је одржана у Бањалуци 2011. године.

Нова књига Драгана Шућура – *Јадовничка голгота свештенослужитеља Српске Православне Цркве 1941. године* – представља допринос недовољно истраженој теми геноцида над српским народом, а посебно теми мученичког страдања свештенослужитеља Српске Цркве у НДХ.

У комплексу логора Јадовно–Госпић–Паг, који је формиран одмах након проглашења Независне Државе Хрватске 10. априла 1941, за само 132 дана његовог постојања усташе су на најсвирепији начин усмртиле 40.123 особе – од тек рођене деце до људи у дубокој старости. Међу жртвама је било 38.010 Срба, 1.998 Јевреја, 99 Хрвата, 11 Словенаца, девет муслимана, два Мађара, два

Чеха, један Рус, један Ром и један Црногорац. Именични попис жртава израдио је др Ђуро Затезало и објавио га у свом капиталном делу *Јадовно: комплекс усташких логора 1941*. На сакупљању података и изради именичног пописа Затезало је, закључно са 1991. годином, радио више од 20 година. Распад СФР Југославије онемогућио је његов даљи рад и због тога је ово само деломични попис усмрћених у овим логорима и њиховим стратиштима. Попис садржи податке само за 10.502 жртве. Од 10.502 наведене жртве 9.663 су Срби (међу којима 1.014 деце узраста до 15 година), 762 су Јевреји (међу којима петнаесторо деце), 55 Хрвати, девет муслимана, осам Словенци, један Мађар, један Чех, један Рус и један Црногорац.

У комплексу усташких логора Јадовно–Госпић 1941. године убијено је више свештенослужитеља Српске Православне Цркве: 2 епископа, 8 јеромонаха, 55 свештеника, 2 ђакона, 2 калуђера, 1 теолог, 2 богослова.

О. С.

Извор: *сйц.срб*

БЕОГРАД

Говор крста

У атријуму Народног музеја, у четвртак 24. јула 2014. г. отворена је изложба под називом „Говор крста“.

Приређујући ову изложбу, Народни музеј у Београду настојао је да представи вишеструко симболичко значење

добљу од раног средњег века до 19. века. Имајући ово у виду, можемо рећи да тематска изложба „Говор крста“ пружа безмало целовит хронолошки увид када је православно хришћанство у питању.

Поред чињенице да одабрани експонати представљају ризни-

крста кроз избор крстова различитих типова и намене. У намери да се посетиоцима што непосредније прикаже функција крста у богослужењу, али и у животу обичног човека, аутор изложбе, виши кустос Наташа Церовић, покушала је да што јасније определи и представи улогу крста.

Иако је тежиште изложбе на предметима које чине реликвијари, процесиски и напрсни крстови, проскурници, ручни и други типови крстова, посетиоци ће имати прилику да појам и форму крста сагледају и кроз одабране иконе, копије фресака, али и графике наших и иностраних аутора захваљујући којима је могуће сликовитије контекстуализовати амбијент, намену и функција крста.

Поред вишеслојне симболике која је у непосредној вези са најснажнијим уверењима хришћанских верника, преко намене за коју је одређени крст израђен, упознајући изложбене експонате могуће је сазнати више како о јавној тако и о приватној побожности.

На изложби су представљени крстови који су настајали у раз-

цу сазнања о минулим епохама, важно је напоменути да они веома често представљају изузетна дела која посматрана у контексту музејских предмета омогућавају живописан и несвакидашњи уметнички доживљај.

Како би се многобројна питања знамења, функције и естетике на што непосреднији начин приближила заинтересованим посетиоцима, током трајања изложбе биће организована ауторска и стручна вођења, радионице за децу и одрасле.

Ова занимљива изложба биће отворена до 31. августа 2014. године.

Извор: www.narodnimuzej.rs

СЛИКЕ:

1. Златни крст Хаџи Рувима, манастир Чокешина код Ваљева, 1799. г.

2. Распето Христос, део крста из Варварина, 12. век

3. Крст Миштројиљита (рачаничког) Никанора из 1551. г.

4. Кадионица, манастир Љубосиња, крај 16. века

5. Најтежњи крст – привезак, Ђурђеви ступови, 15–16. век

БЕОГРАД

Додела почасног доктората Патријарху Кирилу

На предлог Наставно-научног већа Православног богословског факултета Универзитета у Београду и Комисије за доделу универзитетских признања при Ректорату Универзитета у Београду, Сенат Универзитета у Београду на седници од 16. јула 2014. године једногласно је донео одлуку о додели високог признања – почасног доктората Универзитета у Београду Његовој Светости Патријарху московском и све Русије Г. Г. Кирилу за његове заслуге у развоју теолошке мисли, унапређивању високог теолошког образовања и осведочено пријатељство према српском народу и његовој Светој Цркви.

Како се наводи у образложењу Иницијативе коју је Сенату Универзитета упутило Наставно-научно веће ПБФ, Патријарх Кирил је оставио неизбрисив траг у развоју систематске теологије (у првом реду антропологије и еклисиологије), библистике и примењених теолошких дисциплина. Он је једини православни првојерарх на размеђу 20. и 21. века који је у својим социолошким интонираним студијама истакао фундаментални проблем везан за однос традиционалних и либералних вредности.

Што се тиче његове повезаности са нашим народом, Његова Светост Патријарх московски и све Русије Кирил ангажовао се и у мировним акцијама везаним за сукобе на тлу бивше Југославије. За време војних дејстава неколико пута је боравио у посети Београду, водио преговоре са руководством наше земље, а иницирао је и оснивање неформалне међународне хришћанске мировне групе за Југославију (Беч, мај 1999), као и сазивање међухришћанске конференције на тему „Европа после косовске кризе: даље деловање Црква“, одржане у Ослу (Норвешка) новембра 1999. године.

Поред тога, Патријарх Кирил се лично ангажовао на питањима унапређивања сарадње између руских академских теолошких установа и Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Извор: <http://www.bfspc.bg.ac.rs>

БЕОГРАД

Два нова доктора богословских наука

У среду 9. јула 2014. године, у великом амфитеатру Православног богословског факултета Универзитета у Београду, пред петочланом Комисијом коју су сачињавали проф. др Владан Перишић (ментор), Епископ др Порфирије (Перић) (председник Комисије), др Ненад Ристовић (ванредни професор на Филозофском факултету), др Предраг Драгутиновић (ванредни професор) и др Раде Кисић (доцент) и пред присутном публиком, докторску дисертацију под насловом „Патристичко разумевање појма апостолско прејемство и његова релевантност за савремену теолошку мисао“ одбранио је мр Здравко Јовановић (асистент на Катедри за патрологију ПБФ), и тако стекао звање доктора теологије.

Два дана касније, у петак, 11. јула 2014. године, у великом амфитеатру Православног богословског факултета Универзитета у Београду, пред петочланом Комисијом коју су сачињавали Епископ др Игнатије (Ми-

дић) (ментор), др Дражен Перић (председник Комисије), др Александар Добријевић (доцент на Филозофском факултету), др Раде Кисић (доцент) и др Предраг Петровић (доцент) и пред многобројном публиком, докторску дисертацију под насловом „Онтологија и етика у светлу христологије Светог Максима Исповедника“ одбранио је мр Александар Ђаковац (асистент на Катедри за догматику ПБФ) и тако стекао звање доктора теологије. Одбрана је трајала скоро два сата, а током тог времена о. Александар је успешно образложио закључке до којих је дошао кроз истраживање мисли Св. Максима и одговорио на сва питања која су му поставили чланови Комисије на челу са ментором, Еп. Игнатијем.

У Србији нема много доктора богословских наука; но, десило се да у три дана на Универзитету у Београду буду одбрањене две докторске дисертације, што сматрамо нарочитим благословом Божијим и сведочанством о буђењу домаће теолошке мисли.

СЈЕДИЊЕНЕ ДРЖАВЕ

Институт православне мисли и културе

У Филаделфији (Пенсилванија, САД), на хришћанском Источном универзитету (Eastern University), група клирика и православних професора и студената покренула је акцију за оснивање Института православне мисли и културе (The Institute for Orthodox Thought and Culture) при овом Универзитету.

Планирано је да на будућем Институту, који ће бити интелектуални и духовни дом за православне студенте – како стоји на страници са основним информацијама о њему на веб-сајту Источног универзитета (<http://www.eastern.edu/orthodox>), посебна пажња буде посвећивана изучавању духовног и интелектуалног православног наслеђа – грчког, арапског и словенског православ-

ног предања у књижевности, богословској и философској мисли, историји, уметности и музици.

Институт ће, ако ова иницијатива уроди плодом, функционисати у оквиру академских структура Источног универзитета. Више информација може се прочитати у информатору у којем је представљен нови Институт, онлајн доступном на http://www.eastern.edu/sites/default/files/sites/default/files/depts/history/Institute_Orthodox_Brochure2.pdf.

Извор: <http://www.sedmitza.ru>

ЈЕКАТЕРИНБУРГ

Међународна православна изложба

У уторак, 15. јула 2014. г., 10. годишња Међународна православна изложба отворена је у Јекатеринбургу, у Руској Федерацији. Овогодишњи фестивал одржава се под темом „Од покајања до Васкрсења Русије“.

Свечано отварање састојало од уводног благослова и благодарења које је служило православно свештенство из Узбекистана.

Више од 250 излагача из Русије, Белорусије, Израела, Грчке, Молдавије, Украјине, других бивших совјетских република и Црне Горе окупило се на овогодишњем сајму. Многи учесници су представници великих православних манастира и храмова, према новостима на сајту <http://ekburg.ru>.

На овом сајму посетиоци могу да се упознају са најновијим издањима руске православне литературе, да пазаре разноврсне рукотворине и црквене одежде, као и локално произведену гардеробу и прехрамбене производе, укључујући ту и мед, џемове, слаткише, биљна уља итд.

Овогодишња Међународна православна изложба поклопила се са 700. годишњицом рођења Светог Сергија Радоњешког; овом јубилеју посвећена је посебна пажња на овом својеврсном православном сајму.

Извор: <http://www.pravmir.com> ■■

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА Архиепископ Јован још три године у затвору!

Домаћа средства информисања су 17. јула 2014. године објавила вест да је Апелациони суд у Скопљу потврдио пресуду Основног суда Скопље I, којом је Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован осуђен на три године затворске казне.

Остали Епископи, свештеници, монаси и верници Православне Охридске Архиепископије осуђени су на две године затворске казне, условно, уколико у року од пет година не понове оно за шта их суд оптужује. Суд је истовремено конфисковао посед припадника Православне Охридске Архиепископије, за који је и донео одлуку да га преда расколничкој Македонској Православној Цркви. Пресуду Апелационог суда, до овог момента, није добио ни Архиепископ охридски Јован, који се већ две године и осам месеци налази у затвору „Идризово“, нити је пак добио било ко од осуђених лица Православне Охридске Архиепископије. Потврђивањем ове пресуде од стране Апелационог суда, као што су медији саопштили, трогодишња затворска казна Архиепископа охридског и Митрополита скопског Јована постаје правснажна пресуда.

Извор: Православна
Охридска Архиепископија

НА РУМИЈИ

Свеправославно сабрање

Поводом 700 година од рођења Св. Сергија Радоњешког, на дан када Православна Црква прославља мученичку кончину руске царске породице Романових и њихово

ОНЛАЈН ИСПОВЕДАЊЕ ВЕРЕ

Папа Фрања поручује: „Интернет је дар Божији“

Да ли су интернет-гиганти (Гугл и Фејсбук), који све региструју и све знају попут „Ока свевидећег“ заиста дар Божији? Ово питање се не поставља у новом понтификату римског папе. Првојерарх на катедри Св. ап. Петра је на конгресу посвећеном социјалној комуникацији код римокатолика почетком јуна, поручио: „Не бојте се да постанете грађани дигиталног света!“ Овом поруком је папа Фрања позвао хришћане да своју веру исповедају и *online*. „Интернет је дар Божији“ који отвара нове могућности сусрета једног са другим, вели он.

Црква се мора отворити дигиталним медијима да би са људима данашњице била у дијалогу. Таква „комуникација“ је „мисионарски позив који ће цркви дати свој печат“. Но, дијалог претпоставља да ми једни од других учимо. Све израженија мобилност и нови видови комуникација смањују дистанце међу људима. Отуда модерни медији могу допринети да се развија „ново осећање за фамилијарну заједницу свих људи, упућујући нас на солидарност“.

Истовремено, папа Фрања пледира и за „успорење“. „Брзина информација надмашује нашу расудну моћ“. Такве преубрзане и преумрежене информације воде дезоријентацији, манипулацији и осамљењу људи. „Морамо да поново развијемо смисао за успореност и спокој“, вели папа.

Проштођакон Зоран Андрић

На слици: Свевидеће Око
Божије на руској икони
са почетка 19. века

пресељење у Царство небеско, 17. јула, Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије одслужио је Литургију у манастиру Св. Сергија Радоњешког у Великим Микулићима, на обронцима Румије.

Митрополиту су саслуживали барски свештеници, као и свештеници из Русије, Румуније и Украјине.

Истог дана прослављена је и слава манастира – празник Светог Сергија Радоњешког, који пада у наредни дан, 18. јула.

Током Литургије, Митрополит је у игумански чин произвео мо-

нахињу Теодору, настојатељицу манастира Св. Сергија, коју су привеле њена духовна мати игуманија Јована, настојатељица манастира Дуга Морачка, и игуманија Теодора, настојатељица манастира у Клузу, у Румунији. Притом јој је подарио крст Свете мученице Јелисавете Фјодоровне, из породице Романових, старије сестре царице Александре.

У литургијској беседи Митрополит Амфилохије је говорио о страдању царске породице Романових, који су се нашли на путу зла овог света, зла које је након њихове кончине у виду комунизма и фашизма зацарило добрим делом света, и о лику Светог Сергија Радоњешког којим је засијала целокупна васељена.

Ово румијско сабрање, које прераста у свеправославно, како је то приметио Митрополит Амфилохије, Патријарх московски и све Русије Кирил благословио је по-

славши део моштију Св. Сергија Радоњешког.

Након што је благословио славски колач, Митр. Амфилохије је у дивну и дивљу природу околине манастира Св. Сергија пустио јато голубова, који у хришћанству симболично представљају Духа Светога, призивајући Божији благослов на овај манастир којем је предсказао велику будућност.

Кумови овогодишње славе манастира Св. Сергија Радоњешког били су његов ктитор Виталиј Кузнецов и Марија Ђеранић. Кумство за наредну годину преузела је Оксана Сљусаренко, доскорашња амбасадорка Украјине у Црној Гори.

Након Литургије, кумови славе приредили су богату трпезу и изведен је пригодни програм.

*Извор: Миширополија
црногорско-приморска*

НОРВЕШКА

Изградња капеле

Средином јула су у Стиклестаду (око 100 km од Трондхејма) подигнути темељи капеле посвећене Св. Олафу, краљу Норвешке. Капела ће бити изграђена на месту на којем је 1030. године погинуо Св. Олаф, небески заштитник Норвешке.

Архиепископ јегоријевски Марко благословио је 28. јула 2013. године постављање камена темеља и место на којем ће бити изграђена капела на територији Националног културног центра Стиклестада. Планирано је да капела буде завршена до краја августа ове године када се обележава и хиљадугодишњица крштења Св. Олафа у Руану у Француској. Како би се обележио миленијум од крштења Св. Олафа, 16. октобра ће бити служена Света Литургија у капели у Стиклестаду.

Извор: <http://www.pravmir.com>

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Жене епископи

У енглеском граду Јорку је 14. јула Синод Англиканске цркве изгласао увођење мера које ће омо-

гућити рукополагање жена у епископски чин. Од 351 члана Синода, само 72 члана су гласала против, а 10 су били уздржани.

Синод Англиканске цркве се састоји од три дома – епископског, свештеничког и лаичког. За увођење нових мера потребне су две трећине гласова.

Британски премијер Камерон је поздравио овај потез Синода, назвавши га великим даном за Цркву и једнакост.

Архиепископ кентерберијски Џастин Велби, поглавар Англиканске цркве, похвалио је резултате гласања, назвавши их завршетком процеса који је отпочео пре нешто више од двадесет година. Али он је изразио и забринутост због могућности подела у Цркви до којих ова одлука може довести. Очекује се да ће прве жене бити постављене за епископе у току следеће године.

Представници Римокатоличке цркве су већ реаговали на ову одлуку нагласивши да ће она отежати односе ове две Цркве.

Извор: Би-Би-Си / <http://www.bbc.com>

ИРАК

Уништен гроб пророка Јоне

На интернету се појавио видеоснимак на ком се види како терористи из групе ИСИС уништавају древне гробове, међу њима и гроб Св. пророка Јоне у Мосулу (у Ираку).

За ову групацију нису поштовања достојне чак ни личности које припадају заједничком, како би се то савременим језиком рекло, аврамовском наслеђу: старозаветни пророк Јона (на арапском и у

традиционалној куранској транскрипцији Јунус), којег поштују и хришћани и муслимани, и мртав смета милитантним припадницима ИСИС-а.

Пророк Јона, који је главна личност старозаветне Књиге пророка Јоне, познат је по томе што га је прогутала морска неман тј. риба/кит, у зависности од превода, и што је на чудесан начин након три дана избављен из утробе овог чудовишног бића.

У хришћанском предању пророк Јона се сматра прасликом Христа, а његов тродневни боравак у утроби рибе наговештајем тродневног Христовог боравака у утроби Ада. Овај мотив је доста чест у ранохришћанској уметности.

Београдски Јонин саркофаг;
Фото: beogradskatvrđjava.co.rs

Да се подсетимо и нечега што се дешавало недавно, насупрот овим вандалистичким дешавањима на Блиском истоку: у Београду је од децембра 2013. до јуна 2014. године, у Кнез Михаиловој улици, у оквиру просторне инсталације „Презентација Јониног саркофага – нова читања у јавном простору“, била изложена реплика чувеног београдског Јониног саркофага откривеног 1885. г. на углу Капетан Мишине и Господар Јованове улице – каменог саркофага с краја 3. / почетка 4. века, који потврђује присуство хришћанства у Београду у овом периоду. Јонин саркофаг познат је по хришћанским симболима и тематици уклесаној на њему: библијским сценама из Старог Завета, из живота пророка Јоне, и приказом Христа Спаситеља као Доброг Пастира.

*Извор: <http://www.dailymail.co.uk>
/ <http://www.danubeogradu.rs> ■■*

У СОКОЦУ

Сустрет архијереја

Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије посетио је 8. јула 2014. у епархијском дому у Сокоцу Митрополита дабробосанског Г. Николаја.

Том приликом, Митрополит Амфилохије је посетио и Српско војничко спомен-гробље „Мали Зејтинлик“ у Сокоцу и Храм Св. мајке Параскеве у овом спомен-комплексу, гдје је одслужио помен за пострадале српске војнике. Митрополит је претходно, у својству члана Св. Арх. Синода задуженог за црквену просвјету, присуствовао сједници новог сазива Управног одбора Православног богословског факултета „Свети Василије Острошки“ у Фочи, на којој је потврђено именовање новог декана факултета јереја др Дарка Ђога.

Извор: Миџројолија дабробосанска

НА ЦЕТИЊУ

Петровдански сабор

Светом Арх. Литургијом у Цетињском манастиру, коју је 12. јула 2014. служио Митрополит Амфилохије са Митрополитом краснојарским и ачинским Пантелејмоном и Архиепископом тираспољским и дубосарским Савом (РПЦ), на Цетињу је почео традиционални Петровдански сабор.

Након Литургије у Цетињском манастиру из храма је кренула празнична литија до остатака древног Храма Св. апостола Петра и Павла на Ђипуру, гдје је благосиљан славски колач. Потом је у порти Влашке цркве Владика Амфилохије са свештенством служио парастос на гробу цеклинског кнеза и капетана Грујице Лопичића, коме су потомци обновили

УЗМИНИЦИ

Освећење Храма Св. Георгија

У суботу 19. јула 2014. у селу Зминица у Шаранцима код Жабљака освештан је новоподигнути Храм Св. великомученика Георгија.

Освећење храма обавио је Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије са Преосвећеном Господом епископима: умировљеним захумско-херцеговачким Г. Атанасијем, новограчаничко-средњезападноамеричким Г. Лонгином и будиљанско-никшићким Г. Јоаникијем.

Након освећења храма одслужена је Св. Арх. Литургија, којом је начествовао Митрополит Амфилохије уз саслужење епископа и бројног свештенства и свештенмонаштва, и у присуству великог броја вјерног народа.

Бесједећи о значају зидања овог храма Митрополит Амфилохије је рекао: „Велика чуда догађају се и данас да оне које су убијали, које су разпињали, које су прогонили, Цркву Божју, увијек изнова, из њихове мученичке крви, из њихове вјере, ничу храмови а њихова мученичка крв постаје сјеме за нове хришћане. Тако је било кроз сву историју, тако је и данас, па није чудо да и овај храм на овој гори дурмиторској да је и он никао из страдања вјековних. Овдје је, као у вријеме великомученика а и у наша времена било не мало страдања и не мало распећа, покушаја да се уништи вјера православна, да се убије Бог у људским срцима!“

По завршетку службе Божје вернима су се обратили и Епископ будиљанско-никшићки Г. Јоаникије, Владика новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин, а пригодну бесједу одржао је и академик Матија Бећковић.

споменик. Митрополит Амфилохије је рекао да је на похвалу братства Лопичића то што не заборавља своје најзначајније изданке. Петровданском сабору су присуствовали и представници Римокатоличке цркве, надбискуп скадарски Анђело Масафра и старјешина римокатоличког самостана у Сукурићу дон Фрањо, као и многобројни вјерници из Црне Горе, Србије, Грчке, Русије и САД.

Извор: Миџројолија црногорско-приморска

У ЗАЛАЗУ

Годишњица страдања Срба

Служењем парастоса, паљењем свећа за покој душа 69 погинулих код спомен-костурнице убијеним и погинулим и полагањем венаца на спомен-обележје на Залазју код Сребренице, 12. јула 2014. обележена је 22. годишњица

страдања Срба овог краја које су током рата убили припадници Армије БиХ.

Цвеће на спомен-обележје положили су изасланик председника РС Душко Четковић, породице заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, представници борацких организација Сребренице, Братунца и Зворника и неколико страначких делегација.

Сви присутни су претходно положили цвеће на Војничком гробљу у Братунцу где је сахрањен највећи број страдалих и на српским стратиштима у Биљачи и Сасама.

Осим 69 погинулих на Петровдан 1992, нестало је и заробљено још 22 Срба, а велики број их је рањен.

Јаке муслиманске снаге из Сребренице под командом Насера Орића су 12. јула 1992. упале у

више српских села у сребреничкој и братуначкој општини убијајући, пљачкајући и палећи све пред собом, наводи РТРС.

Извор: Епархија зворничко-тузланска; РТРС

У БИЈЕЛОЈ ЛОЗИ

Освештана православна богомоља

На Петропавловски дан, 12. јула 2014, Епископ осјечкопољски Г. Лукијан освештао је новоподигнути Храм Рођења Пресвете Богородице у Бијелој Лоци, који је сagraђен за свега три месеца.

Владика Лукијан је положио у часну трапезу честицу моштију Св. мученика кнеза Лазара, истакавши да ће он молитвено заступати верни народ овог краја. Након освешћења Преосвећени је служио Св. Арх. Литургију уз саслужење Архимандрита Германа (Богојевића), јереја Ненада Лазића и протођакона Драгана Сердара.

Овом приликом, за ревност у свештеничкој служби Епископ Лукијан је одликовао јереја Немању Клајића чином протонамесника.

Извор: Епархија осјечкопољска

У СУДБУРИЈУ

Пола вијека Петропавловског храма

Петровдански викенд 2014. ће се памтити у Петропавловској парохији Судбурија као величанствен догађај како за православне Србе тако и за све становнике сјеверног Онтарија јер је овогодишња прослава крсне славе била још значајнија – обиљежавало се тачно 50 година од освешћења овог прелијепог храма.

Славље је почело 11. јула у градској скупштини гдје је градо-

начелница гђа Матичук прочита повељу признања нагласивши улогу СПЦ у граду Судбурију. Након официјалне церемоније, подижући заставу Србије на главном тргу, овај викенд је свечаном декларацијом проглашен као „Викенд захвалности Српској православној парохији града Судбурија“. На Петровдан, Св. Литургију је служио мјесни парох, отац Јован, а потом је у порти храма уз српску музику преко 400 вјерника парохије и гостију учествовало у слављу.

У недјељу, 13. јула, дан је почео Св. Арх. Литургијом служеном на српском, црквенословенском, украјинском, грчком и енглеском језику коју је предводио Владика канадски Г. Георгије. Након Литургије, по први пут у Судбурију услједила је славска литија улицама града. Крсном ходу су се придружили римокатолички бискуп Жан-Луји Плуф, као и мноштво клирика других хришћанских заједница из Судбурија.

Свешћеник Јован Б. Марјанац

У ГРБАВИЦИ

На Петропавловски празник

На празник Св. апостола Петра и Павла, Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом је уз саслужење шест свештеника освештао темеље и крстове новог храма, који се гради добровољним прилозима вјерног народа, донацијама Владе Брчко дистрикта, а највећи допринос дао је министар рада и борачко-инвалидске заштите РС Петар Ђокић. Владика Хризостом је истакао да сваки храм треба да буде симбол јединства, а овај храм сада има историјску улогу

ДОБРОЧИНСТВО
 Поклоничка агенција Српске цркве
 тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
 www.dobrocinstvo.spc.rs

ЛЕТЊА ДУХОВНА ШКОЛА
 Соко 09 - 16. август
СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
 25. август - 03. септембар
МАНАСТИРИ БУГАРСКЕ
 27. август - 02. септембар
 Водич Драган Вукић
КРФ 09 - 17. септембар
 Видо, Плава гробница ...
КРСТОВДАН
У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
 21 - 29. септембар
ОСТРОГ
 сваког викенда

да помири све оне Србе који су на било који начин себе жртвовали за Српство, за слободу, за љубав, за отаџбину и за све оно што је свето. Грбавичани нису имали своју цркву, ишли су по другим храмовима да се моле Богу, али чим ова црква буде завршена моћи ће да се остварују као Црква и као заједница. Овом приликом прослављена је и прва слава овог храма. Уз богат културно-умјетнички програм славље се наставило до касних вечерњих часова.

Прошогереј-саврофор
 Миодраг Тошић

НА НЕМАЊИЋКОМ МЕТОХУ

Свечана прослава патрона

На празник Св. мученика и бесребреника Козме и Дамјана, 14. јула 2014, којима је посвећен манастир Зочиште, више од хиљаду верника сабрало се у овој обитељи да присуствује Св. Литургији коју је служио Епископ рашко-призренски Г. Теодосије уз саслужење игумана манастира Зочиште Архимандрита Стефана и многобројног свештенства и монаштва.

Овај дан у Зочишту био је још свечанији и радоснији због завршетка радова на обнови манастира који је пострадао у мартовском погрому 2004. године. Обнова је трајала готово десет година, а у последњем периоду највише је помогла Канцеларија за КиМ. Литургији је присуствовао и шеф сектора за културу и сарадњу са СПЦ при Канцеларији, Александар Дунђерин, који је изјавио да је манастир Св. Врача духовно седиште Срба и јако важно упориште за све оне који су остали да живе на КиМ.

Извор: Епархија
рашко-џиријенска

У ДОМУ КАРАЂОРЂЕВИЋА Седамдесетогодишње чекање

Епископ аустралијско-новозеландски Г. Иринеј, у име Патријарха српског Иринеја, извршио је 16. јула 2014. свечани чин освећења дома кнегиње Јелисавете, кћерке кнеза Павла и кнегиње Олге, дома који јој је након 70 година коначно враћен.

Преосвећеном је саслуживао протојереј-ставрофор Петар Лукић уз појање ђакон Александра Секулића. Овај историјски догађај представља исправљање велике и вишедеценијске неправде која је учињена часном дому кнеза Павла.

Епископ аустралијско-новозеландски Г. Иринеј је пренео срдачне поздраве и честитке Његове Светости Патријарха Српског поводом овог изузетног догађаја. Сви чланови породице Карађорђевић и више присутних гостију примили су благослов Преосвећеног Владике Иринеја уз миросање освећеним уљем.

Ђакон Александар Секулић

У БЕЧУ

Административна примопредаја Епархије

У петак, 18. јула 2014, у библиотеци ЦО Св. Саве, уз учешће свих за ову прилику значајних

УАЕМ

Награда Спомен-храму Св. Саве

Међународна туристичка организација *TripAdvisor* са седиштем у Лондону, која прати и анализира туристичке посете светским дестинацијама, доделила је Спомен-храму Светога Саве у Београду специјалну похвалницу. *TripAdvisor* додељује ову похвалницу на основу оцена туриста који су у току актуелне године посећивали светишта и друга туристичка места по свету. Међу питањима која се у анкети постављају туристима, налазе се и љубазност особља која воде по храму, њихова услужност, брошуре и туристички водичи на располагању, а и сама грађевина као таква.

У овој значајној награди се истиче да је Храм Светог Саве лична карта Београда.

личности, обављена је административна примопредаја Епархије аустријско-швајцарске.

На почетку седнице, обраћајући се новоизабраном Епископу Андреју, Епископ бачки и Администратор Епархије аустријско-швајцарске, Г. др Иринеј, описао је потанко начин располагања црквеном имовином, као и поједине важне догађаје од оснивања Епархије па током периода трогодишње администрације, не изостављајући ни најмању појединост.

Затим је Архимандрит Јероним (Мочевих), изабрани Епископ јегарски, прочитао саборске и синодске одлуке у вези са избором и устоличењем Владике Андреја, те остале извештаје и акте који се тичу рада епархијских тела у протекле три године, чиме је присутнима стављен на увид целокупан рад Епископа-администратора и његових сарадника.

Одговарајући Његовом Преосвештенству Епископу Иринеју, Владика Андреј је заблагодарио на одговорном управљању Епархијом и на прецизним подацима који су му представљени и иста-

као да ће, будући и сам ученик Владике Иринеја, у будућности следовати његовом примеру.

После потписивања свих потребних записника, Владика Иринеј је честитао Епископу Андреју и пожелио му успех у будућој служби.

У МЕЛБУРНУ

Свеправославно сабрање

У знак сећања на почетак Првог светског рата, у грчком манастиру у Мелбурну 19. јула 2014. служена је свеправославна Света Литургија са парастосом свим пострадалима у Великом рату.

Св. Арх. Литургију су служили Епископи дервиски Језикиљ (Васељенска Патријаршија), аустралијско-новозеландски Иринеј (Српска Православна Црква), Михаил (Румунска Православна Црква) и милетопулијски Јаков (Васељенска Патријаршија). Саслуживала су по три свештеника из сваке јурисдикције.

Обележавању стогодишњице Великог рата присуствовали су верници, свештеници и хорови Грчке, Српске, Руске, Румунске, и Сиријске Православне Цркве у

Аустралији. Служба је вршена на шест језика (грчки, српски, руски, румунски, арапски и енглески) и певана по традицији помених пет народа.

Извор: Миштролија аустралијско-новозеландска

У БЕОГРАДУ

Јеванђеље у нама и ми у њему

У суботу 19. јула 2014. уочи храмовне славе, о. Слободан Ђошић, старешина Храма Св. великомученице Недеље у Великом Мокром Лугу покренуо је Духовна предавања. У госте је позван презвитер Оливер Суботић да беседи на тему „Јеванђеље у нама и ми у њему“ и да истовремено представи своју књигу *Недељне беседе*.

Пуна сала гостију, које су сачињавали и парохијани оба Мокра Луга, али и удаљеног Жаркова, са огромном пажњом је пратила предавање о. Оливера, с обзиром на јасан закључак са три практична савета – да бисмо заиста унели Јеванђеље у свој живот морамо почети са свакодневним читањем макар једне главе Јеванђеља; самосагледавањем свог живота у прочитаном и предузимањем конкретних корака за поправку; и на крају, редовном консултацијом на ове теме са духовником, истакао је говорник.

У дискусији која је уследила било је речи о проблемима које је уплив савремених технологија доноси у наш живот, о тешкоћама молитвеног сабирања ума и пажње у информационој ери и о неким практичним питањима свакодневице.

М.М.А.

У ЗАГРЕБУ

Улога Цркве и вјерских заједница

Митрополит загребачко-љубљански Г. др Порфирије је 21. јула 2014. у Духовном центру СПЦ у Загребу примио амбасадора Републике Француске у Хрватској гђу Мишел Бокос и г. Кнопера Беноа, првог секретара Амбасаде.

У СТАРОМ ГРАЦКОМ

15 година од убиства српских жетелаца

Петнаест година од убиства 14 српских жетелаца у селу Старо Грацко у општини Липљан на Косову и Метохији обележено је 23. јула 2014. парастосом који је служен испред спомен-плоче у центру села.

Директор Канцеларије за КиМ Марко Ђурић изјавио је након парастоса да ће Република Србија бити уз свој народ на Космету и да ће инсистирати да се, иако је прошло 15 година од овог стравичног злочина, злочинци из Старог Грацког пронађу и буду кажњени. Славица Поповић, која је у жетви изгубила оца, стрица и комшије, каже да је локално гробље било минирано неколико пута до сада и да на њега скоро да не излазе јер се плаше да ће нагазити на мину. На гробље иду организовано и то само за Задушнице.

Четрнаесторица Срба из Старог Грацка убијени су на њиви приликом жетве 23. јула 1999. и ово је један од највећих злочина који су почињени над Србима на КиМ након доласка Кфора у покрајину. Најмлађи од њих имао је седамнаест година.

Госпођа амбасадор је Високо-преосвећеном пожељела успјех на одговорној црквеној служби и изјавила саучешће поводом упокојења Митрополита Јована.

У срданом и отвореном разговору саговорници су размијенили искуства на пољу међувјерског дијалога и међуетничке сарадње. Између осталог, закључено је да би, у предстојећем периоду, велики допринос превазилажењу негативног наслеђа које оптерећује народе који живе на овим просторима, могле да дају Цркве и вјерске заједнице, и то развијањем заједничких пројеката и програма, окренутих прије свега младима које интересовања које дијеле, без обзира на вјеру и нацију, упућују једне другима. Добра пракса Републике Француске, у периоду после II свјетског рата, развој француско-њемачких односа и помирење између два народа, могу бити драгоцјени и у нашем региону. Политичка воља је примарни и нужни

предуслов мира међу народима, истакли су саговорници.

Митрополит Порфирије је захвалио госпођи Бокос на спремности да већ на почетку његове службе у Епархији загребачко-љубљанској, одвоји значајно вријеме за овај сусрет, као и на драгоцјеним искуствима са којима га је упознала, уз исказану спремност за будућу сарадњу.

Извор: Миштролија загребачко-љубљанска

У ЗБОРИШТУ

Парастос пострадалима

Испред споменика који се налази у порти Храма Успења Пресвете Богородице у Зборишту, а на коме је уписано 67 имена страдалих Срба, 23. јула 2014. одржан је парастос за све Збориштане пострадалих у протеклом Одбрамбено-отаџбинском рату, Другом свјетском рату, као и за погинуле борце Друге оклопне бригаде Војске РС који су 23. јула 1992. побијени у Зборишту.

Извор: Еј. звоничко-шугланска ■■

Интернет продавница црквених предмета за цео свет

www.eparhija.rs

Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм

Јеванђеља, књиге
Црквени артикли

За свештенство,
монаштво и
црквене општине

-15%

НАРУЏБЕНИЦА		Шифра претплате (попуњава служба претплате)		Претплаћујем се на следеће часописе (означите жељени часопис и начин претплате)	
Име и презиме наручиоца:			ПТТ број и град:		
Адреса:			Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)		
	Србија	Иностранство			
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом		
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом		
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом		
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом		
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом		
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом		
Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија					